ที่ ปน ๐๐๒๓.๓/ว ๒๑๕๖๑

ศาลากลางจังหวัดปัตตานี
ถนนเดชา ปน ๙๔๐๐๐

๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

เรื่อง แจ้งผลการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานการจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

เรียน นายอำเภอ ทุกอำเภอ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี และนายกเทศมนตรีเมือง ทุกแห่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๘๑๐.๘/ว ๕๐๘๒ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๘ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแจ้งว่า สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้จัดทำรายงานผลการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานการจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ โดยประมวลและวิเคราะห์ผลการตรวจสอบจากรายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานการจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยตามแผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ ของสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดทั่วประเทศ จำนวน ๖๒ รายงาน

จังหวัดปัตตานีพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการจัดหาพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจากแหล่งงบประมาณใด จึงขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นวิเคราะห์และศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่ ตลอดจนให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ตามคุณลักษณะของพัสดุจัดหาให้สอดคล้องกับการใช้งานจริงตามวัตถุประสงค์และมีความพร้อมในการบริหารจัดการพัสดุอย่างเหมาะสม เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณมีความคุ้มค่า เกิดผลสัมฤทธิ์ และมีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยอย่างแท้จริงตามข้อสังเกตของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินรายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย และสามารถดาวน์โหลดได้ทางเว็บไซต์สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี www.pattanilocal.go.th หัวข้อ “หนังสือราชการ”

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา สำหรับอำเภอให้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายสนั่น สนธิเมือง)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด
กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น
โทร. ๐-๗๓๓๓-๖๐๔๔ ต่อ ๑๐๕
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ Saraban_ptn@dla.go.th

☐ ฝ.บห.
☐ กง.บถ.
☑ กง.สส.
☐ กง.กม.
☐ กง.กง.
☐ กง.บป.

สถจ. ปัตตานี
รับที่ ๑๑๑๑
วันที่ ๓๑ ต.ค. ๒๕๖๘
เวลา

ที่ มท ๐๘๑๐.๘/ว ๔๐๔๒

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๘

เรื่อง แจ้งผลการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานการจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. รายงานผลการตจรวจสอบฯ จำนวน ๑ ชุด
๒. ตัวอย่างสาเหตุที่หน่วยงานของรัฐเลือกซื้อพัสดุในบัญชีนวัตกรรมไทยและปัญหาที่พบ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้รับแจ้งจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินว่า ได้จัดทำรายงานผลการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานการจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ โดยประมวลและวิเคราะห์ผลการตรวจสอบจากรายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานการจัดหาและการใช้ประโยชน์ที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยตามแผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ ของสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดทั่วประเทศ จำนวน ๖๒ รายงาน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการจัดหาพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจากแหล่งงบประมาณใด จึงขอให้จังหวัดแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นวิเคราะห์และศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่ ตลอดจนให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ตามคุณลักษณะของพัสดุที่จัดหาให้สอดคล้องกับการใช้งานจริงตามวัตถุประสงค์และมีความพร้อมในการบริหารจัดการพัสดุอย่างเหมาะสม เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณมีความคุ้มค่า เกิดผลสัมฤทธิ์ และมีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยอย่างแท้จริงตามข้อสังเกตของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน รายละเอียดสิ่งที่ส่งมาด้วยสามารถดาวน์โหลดได้จาก QR Code ท้ายหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายศิริพันธ์ ศริกงพลิ)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กองพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น
กลุ่มงานส่งเสริมการกระจายอำนาจและการจัดทำงบประมาณเงินอุดหนุน
โทร. ๐ ๒๒๔๑ ๙๐๐๐ ต่อ ๒๓๓๒
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@dla.go.th

(สิ่งที่ส่งมาด้วย)

ตัวอย่างสาเหตุที่หน่วยงานของรัฐเลือกซื้อพัสดุในบัญชีนวัตกรรมไทยและปัญหาที่พบ

ลำดับที่	ผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย	รหัสนวัตกรรม	รายการ	ปัญหาที่พบ
1	ระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System)	01020003	โครงการติดตั้งระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System) ตามบัญชีนวัตกรรมไทย	ติดตั้งแล้วเสร็จไม่สามารถแก้ไขปัญหาน้ำประปาไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคและปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ต้องเปิด - ปิดระบบผลิตน้ำประปาเป็นเวลา เนื่องจากพื้นที่ดำเนินการขาดแคลนแหล่งน้ำดิบ
2	ระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System)	01020003	โครงการจัดหาระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System) POG TANK ขนาดใหญ่ L	1. ขาดการสำรวจความพร้อมในการใช้งานหรือความเหมาะสมของอุปกรณ์อื่นที่ใช้ประกอบกับพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย 2. ไม่ได้ดำเนินการตามรูปแบบหรือวิธีการที่บริษัทกำหนด
3	ระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System)	01020003	โครงการติดตั้งระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System) POG TANK	1. ขาดการสำรวจความพร้อมใช้งานหรือความเหมาะสมของอุปกรณ์อื่นที่ใช้ประกอบกับพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย 2. มีภาระงบประมาณในการบริหารจัดการสูง เนื่องจากคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์มีความเฉพาะเจาะจง ทำให้กระบวนการการดูแลบำรุงรักษามีความยุ่งยาก ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์จากผู้ผลิตโดยตรง ไม่สามารถทดแทนได้ด้วยสินค้าทั่วไปตามท้องตลาด ทำให้ต้นทุนในการดำเนินการและภาระงบประมาณในการซ่อมแซมดูแลรักษาสูงขึ้น
4	ระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System)	01020003	โครงการระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System) POG TANK	ไม่มีประสิทธิภาพอันมีสาเหตุจากการบริหารจัดการที่ไม่เหมาะสม ไม่ได้ใช้งานพัสดุให้เป็นไปตามรูปแบบที่บริษัทกำหนด ไม่ได้จัดทำแผนการดูแลรักษาพัสดุ ขาดการติดตาม ดูแล และบำรุงรักษา
5	โคมไฟถนนแอลอีดี (LED Street light)	07010002	การจัดซื้อโคมไฟชนิดไดโอดเปล่งแสง LED (Light Emitting Diode) ตามบัญชีนวัตกรรมไทย	1. ซื้อโคมไฟที่สามารถกันน้ำลึก 1 เมตร ซึ่งราคาสูงกว่าโคมไฟทั่วไปโดยไม่มีความจำเป็น 2. สามารถจัดหาสินค้าอื่นทดแทนได้ ซึ่งประหยัดงบประมาณได้ 3,400 บาทต่อหน่วย
6	ชุดเสาไฟถนนโคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบในชุดเดียวกัน (Integrated Solar Cell LED Streetlight with Pole)	07020018	โครงการติดตั้งชุดเสาไฟถนนโคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบในชุดเดียวกันตามแบบนวัตกรรมไทย	ไม่มีความจำเป็นต้องใช้สินค้านวัตกรรม เนื่องจากไม่มีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่กรณีระบบผลิตน้ำประปา
7	ชุดเสาไฟถนนโคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบในชุดเดียวกัน (Integrated Solar Cell LED Streetlight with Pole)	07020018	การติดตั้งชุดโคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบชุดเดียวกัน	การซ่อมบำรุงมีกระบวนการที่ยุ่งยาก เนื่องจากผลิตภัณฑ์มีคุณลักษณะเฉพาะ
8	เสาไฟแบบรอกสลิงหมุนยกพร้อมโคมไฟถนนแอลอีดีประกอบแบตเตอรี่และอุปกรณ์การประจุแบตเตอรี่ในตัวแบบใช้พลังงานจากเซลล์แสงอาทิตย์แยกส่วน	07020019	การจัดซื้อเสาไฟพลังงานแสงอาทิตย์	ไม่ได้ใช้ประโยชน์คุณสมบัติที่กิ่งโคมไฟหรือเสาไฟสามารถเลื่อนปรับระดับความสูงต่ำได้ เพื่ออำนวยความสะดวกในซ่อมแซมและบำรุงรักษา แต่ใช้รถกระเช้าในการดำเนินการแทน
9	เสาไฟแบบรอกสลิงหมุนยกพร้อมโคมไฟถนนแอลอีดีประกอบแบตเตอรี่และอุปกรณ์การประจุแบตเตอรี่ในตัวแบบใช้พลังงานจากเซลล์แสงอาทิตย์แยกส่วน	07020019	โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยติดตั้งเสาไฟแบบรอกสลิงหมุนยก พร้อมโคมไฟถนนแอลอีดีประกอบแบตเตอรี่และอุปกรณ์การประจุแบตเตอรี่ในตัวใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์แยกส่วน	มีภาระงบประมาณในการซ่อมแซมดูแลรักษาสูง
10	เสาไฟแบบรอกสลิงหมุนยกพร้อมโคมไฟถนนแอลอีดีประกอบแบตเตอรี่และอุปกรณ์การประจุแบตเตอรี่ในตัวแบบใช้พลังงานจากเซลล์แสงอาทิตย์แยกส่วน	07020019	การจัดซื้อโคมไฟฟ้าส่องสว่างพลังงานแสงอาทิตย์พร้อมเสาและอุปกรณ์ผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย	พัสดุชำรุดก่อนอายุการใช้งานที่ระบุไว้ตามเอกสารแจ้งของผู้จดทะเบียนนวัตกรรมไทย
11	เสาไฟแบบรอกสลิงหมุนยกพร้อมโคมไฟถนนแอลอีดีประกอบแบตเตอรี่และอุปกรณ์การประจุแบตเตอรี่ในตัวแบบใช้พลังงานจากเซลล์แสงอาทิตย์แยกส่วน	07020019	โครงการจัดซื้อเสาไฟแบบรอกสลิงหมุนยกพร้อมโคมไฟถนนแอลอีดีประกอบแบตเตอรี่และอุปกรณ์การประจุแบตเตอรี่ในตัวแบบใช้พลังงานจากเซลล์แสงอาทิตย์แยกส่วน	พัสดุชำรุดเนื่องจากไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ มีหยดน้ำอยู่ภายในดวงโคม ซึ่งมีความเป็นไปได้หรือมีแนวโน้มว่า ความชำรุดไม่มีแสงสว่างเกิดจากหยดน้ำภายในดวงโคม
12	เสาไฟแบบรอกสลิงหมุนยกพร้อมโคมไฟถนนแอลอีดีประกอบแบตเตอรี่และอุปกรณ์การประจุแบตเตอรี่ในตัวแบบใช้พลังงานจากเซลล์แสงอาทิตย์แยกส่วน	07020019	โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยติดตั้งเสาไฟฟ้าแบบรอกสลิงหมุนยกพร้อมโคมไฟถนนแอลอีดี ประกอบแบตเตอรี่และอุปกรณ์ประจุแบตเตอรี่ในตัว พลังงานแสงอาทิตย์แยกส่วน	พัสดุชำรุดเนื่องจากการใช้งาน ส่งผลต่อการใช้ประโยชน์จากคุณสมบัติของสินค้า
13	ชุดเสาไฟถนนปรับความสูงได้ด้วยเฟืองสะพานพร้อมโคมไฟถนนแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์ (Height Adjustable Pole with LED solar cell Street Light)	07020022	การจัดซื้อเสาไฟพลังงานแสงอาทิตย์	ไม่ได้ใช้ประโยชน์คุณสมบัติที่กิ่งโคมไฟหรือเสาไฟสามารถเลื่อนปรับระดับความสูงต่ำได้ เพื่ออำนวยความสะดวกในซ่อมแซมและบำรุงรักษา แต่ใช้รถกระเช้าในการดำเนินการแทน
14	โคมไฟถนนแอลอีดี (LED Street Light)	07010038	การจัดหาโคมไฟถนนหลอดแอลอีดี (LED Street Light) ขนาดกำลังไฟฟ้า 120 วัตต์ ตามบัญชีนวัตกรรมไทย	พัสดุที่จัดหาไม่สอดคล้องกับลักษณะการใช้งานในพื้นที่ มีการใช้งานโคมไฟแต่ต้องแยกชิ้นส่วนแผ่นกำบังแสงที่เป็นส่วนหนึ่งของชุดโคมไฟออกโดยไม่ได้ใช้งาน เนื่องจากแผ่นกำบังแสงทำให้การกระจายแสงแคบลง ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของพื้นที่

รายงานผลการตรวจสอบ
ผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน

การจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์
ในบัญชีนวัตกรรมไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

สำนักผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

กันยายน 2568

รายงานผลการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน การจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

1. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยเป็นนโยบายที่ภาครัฐใช้ในการส่งเสริมการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ภายในประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการไทยในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่ม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งอาศัยกลไกทางกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ เช่น กฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน พ.ศ. 2563 หนังสือคณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ แนวทางการจัดทำคำขอรับหรือโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณ อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยมีข้อสังเกตจากนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ว่ามีความเสี่ยงในการจัดซื้อจัดจ้างทั้งด้านความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพและความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินจึงได้ศึกษาวิเคราะห์ผลการตรวจสอบการจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย อันจะส่งผลให้การใช้จ่ายงบประมาณของรัฐเป็นไปอย่างคุ้มค่าและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการนี้ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง “การตรวจสอบการจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย” จำนวน 62 รายงาน ซึ่งจัดทำโดยสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดทั่วประเทศ ตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ประกอบกับข้อมูลจากเอกสารการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ปรากฏข้อตรวจพบที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย อันได้แก่ (1) การจัดหาพัสดุที่มีคุณลักษณะเกินความจำเป็น (2) การใช้ประโยชน์จากพัสดุไม่มีประสิทธิภาพ (3) การดูแลรักษาพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยมีกระบวนการที่ยุ่งยากและหน่วยงานมีภาระงบประมาณในการดูแลรักษามากกว่าพัสดุที่ไม่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทย และ (4) พัสดุที่จัดหาชำรุดบกพร่องหรือคุณภาพไม่เป็นไปตามคุณลักษณะเฉพาะที่ระบุไว้ตามเอกสารแจ้งของผู้จดทะเบียนนวัตกรรมไทย ซึ่งข้อตรวจพบดังกล่าวมีสาเหตุมาจากหน่วยงานส่วนใหญ่ดำเนินการตามนโยบายส่งเสริมผลิตภัณฑ์นวัตกรรมไทย โดยจัดซื้อจัดจ้างพัสดุในบัญชีนวัตกรรมไทยตามกฎกระทรวง

กำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน พ.ศ. 2563 ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของความต้องการใช้งานทั้งหมดของหน่วยงาน และสามารถใช้วิธีคัดเลือกหรือเฉพาะเจาะจงได้แล้วแต่กรณี ซึ่งวิธีการและกระบวนการดังกล่าวมีความง่ายกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการจัดซื้อพัสดุที่ไม่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทย รวมถึงหน่วยงานมีความเชื่อมั่นในคุณภาพและราคาของพัสดุที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเป็นบัญชีนวัตกรรมไทย จึงมิได้ศึกษาทั้งความจำเป็นหรือความเหมาะสมในการใช้งานและมิได้เปรียบเทียบคุณภาพและราคากับพัสดุที่ไม่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทยที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ได้เช่นเดียวกันก่อนการจัดซื้อ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่านโยบายส่งเสริมการใช้พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยโดยใช้กลไกการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีความเสี่ยงที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดหาที่ไม่สอดคล้องกับหลักการจัดซื้อจัดจ้างที่ดีและนำไปสู่ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุในบัญชีนวัตกรรมไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเห็นควรมีข้อเสนอแนะให้กระทรวงการคลังและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาทบทวนนโยบาย มาตรการ หลักเกณฑ์ และวิธีการสนับสนุนการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย เพื่อให้หน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ตามคุณลักษณะของพัสดุที่จัดหาให้สอดคล้องกับการใช้งานจริงตามวัตถุประสงค์และมีความพร้อมในการบริหารจัดการ เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณมีความคุ้มค่า เกิดผลสัมฤทธิ์ และมีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นการส่งเสริมการจัดซื้อจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยอย่างแท้จริง

2. ที่มาและความสำคัญ

การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยเป็นมาตรการส่งเสริมและผลักดันงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ และเป็นการกระตุ้นผู้ประกอบการไทยให้หันมาผลิตสินค้าและบริการที่เป็นนวัตกรรมซึ่งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงกว่าแบบดั้งเดิม มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมที่อาศัยแรงงานและทรัพยากรเข้มข้นสู่อุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางและส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรของรัฐอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เป็นหน่วยงานตรวจสอบคุณสมบัติของสินค้าและบริการนวัตกรรมที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นบัญชีนวัตกรรมไทย และสำนักงบประมาณ (สงป.) เป็นหน่วยงานตรวจสอบราคาของสินค้าและบริการนวัตกรรมที่ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติดังกล่าว รวมทั้งจัดทำและประกาศบัญชีนวัตกรรมไทย

ในการสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย มีกฎหมายระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี ที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2558 ข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2560 และกฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการ

ส่งเสริมหรือสนับสนุน พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นการให้สิทธิพิเศษแก่สินค้าและบริการที่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทย โดยให้หน่วยงานของรัฐจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของความต้องการใช้งานทั้งหมดของหน่วยงาน ตามความจำเป็นและเหมาะสม และสามารถจัดซื้อจัดจ้างโดยใช้วิธีคัดเลือก หากสินค้าหรือบริการที่จะจัดซื้อจัดจ้างมีผู้ขายหรือผู้ให้บริการตั้งแต่ 2 รายขึ้นไป หรือใช้วิธีเฉพาะเจาะจง หากมีผู้ขายหรือผู้ให้บริการเพียงรายเดียว

อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายดังกล่าวมีข้อสังเกตจากนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ว่า การให้สิทธิพิเศษแก่สินค้าและบริการที่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทยอาจเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ขายรายใดรายหนึ่งโดยเฉพาะ ปัญหาคุณลักษณะของสินค้าไม่ตรงตามที่ระบุไว้ รวมถึงประเด็นเรื่องความไม่คุ้มค่าและไม่เหมาะสมในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยจึงมีความเสี่ยงที่การจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงได้วางแผนการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัด เรื่อง “การตรวจสอบการจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย” ในแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 รวมถึงดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ผลการตรวจสอบการจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยของสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อรวบรวมสภาพปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย และเพื่อให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาทบทวนนโยบาย มาตรการ หลักเกณฑ์ และวิธีการสนับสนุนการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย เพื่อให้การใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยของหน่วยงานของรัฐมีความคุ้มค่า เกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นการส่งเสริมการจัดซื้อจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยอย่างแท้จริง

3. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาทบทวนนโยบาย มาตรการ หลักเกณฑ์ และวิธีการสนับสนุนการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยของหน่วยงานของรัฐมีความคุ้มค่า เกิดผลสัมฤทธิ์ และมีประสิทธิภาพ

4. วิธีการศึกษา

รวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นสินค้าในบัญชีนวัตกรรมไทย ตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (ไตรมาสที่ 3 - 4) จำนวน 62 รายงาน และเอกสารประกอบการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุในบัญชีนวัตกรรมไทยของโครงการที่ได้รับการตรวจสอบ ได้แก่

คำขอรับจัดสรรงบประมาณ การกำหนดร่างขอบเขตของงานและรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะ รายงานขอซื้อขอจ้าง และสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง

2. กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี ข้อสั่งการนายกรัฐมนตรี หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับบัญชีนวัตกรรมไทย ได้แก่

2.1 มติคณะรัฐมนตรีและข้อสั่งการนายกรัฐมนตรี

- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2558 รับทราบมติคณะกรรมการพิจารณาสิทธิพิเศษของหน่วยงานและรัฐวิสาหกิจ ในการประชุมครั้งที่ 2/2558 เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2558 เรื่อง การให้สิทธิพิเศษแก่ผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมที่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทยตามที่กระทรวงการคลังเสนอ
- ข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2560 ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร 0505/ว 219 ลงวันที่ 5 พฤษภาคม 2560

2.2 กฎกระทรวงและหนังสือคณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

- กฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน พ.ศ. 2563
- หนังสือคณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ที่ กค (กวจ) 0405.4/56784 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2563 เรื่อง ข้อหารือการจัดซื้อจัดจ้างตามบัญชีนวัตกรรมไทย

2.3 หนังสือสั่งการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 1810.4/ว 4684 ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2562 เรื่อง การขอรับการสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 โครงการเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เงินอุดหนุนสำหรับการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคแก่ประชาชน (ก่อสร้างและปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพประปาหมู่บ้าน)
- หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 1810.4/ว 5292 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2562 เรื่อง ปรับปรุงแบบคำขอรายละเอียดการขอรับการสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 โครงการเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เงินอุดหนุนสำหรับการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคแก่ประชาชน (ก่อสร้างและปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพประปาหมู่บ้าน)
- หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 1810.8/ว 3727 ลงวันที่ 11 กันยายน 2566 เรื่อง การทบทวนการเสนอคำขอรับการสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 งบเงินอุดหนุนเฉพาะกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล)
- หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 0810.8/ว 3816 ลงวันที่ 18 กันยายน 2566 เรื่อง การขยายเวลาทบทวนการเสนอคำขอรับสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 งบเงินอุดหนุนเฉพาะกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล) ที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย

▪ หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 1810.8/ว 5364 ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2567 เรื่อง แนวทางการใช้จ่ายงบประมาณเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ในกรณีการเปลี่ยนแปลงเงินจัดสรรหรือรายละเอียดของเงินจัดสรร สำหรับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรตามบัญชีนวัตกรรมไทย

▪ หนังสือสำนักงบประมาณ ที่ นร 0716/ว 50 ลงวันที่ 4 มกราคม 2567 เรื่อง การจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

3. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.1 มาตรการป้องกันการทุจริตในการดำเนินนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมในบัญชีนวัตกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

3.2 คู่มือการวิเคราะห์การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมที่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทย กลุ่มประสานการป้องกันการทุจริตภาค 4 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันการทุจริตกรณีการผูกขาดทางการแข่งขัน อันเนื่องมาจากนโยบายการสนับสนุนสินค้าที่ขึ้นทะเบียนบัญชีนวัตกรรมไทย สำนักเฝ้าระวังและประเมินสภาวการณ์ทุจริต สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

3.4 การประเมินผลโครงการระบบผลิตน้ำประปาตามบัญชีนวัตกรรมไทย รหัส 01020003 และระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำตามบัญชีนวัตกรรมไทย รหัส 01020004 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

5. งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)

การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยเป็นนโยบายที่ภาครัฐใช้ในการส่งเสริมการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ภายในประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการไทยในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยยังเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในด้านประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ ดังนั้น ในส่วนนี้จึงทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในภาพรวมของการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยเพื่อช่วยในการวิเคราะห์แนวทางปรับปรุงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของภาครัฐได้อย่างเหมาะสม

จากผลการศึกษาของสำนักงาน ป.ป.ช. ตั้งแต่การกำหนดนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อนวัตกรรมของบัญชีนวัตกรรมไทย การขึ้นทะเบียนบัญชีนวัตกรรมไทย และการจัดซื้อจัดจ้างผลงานนวัตกรรมไทย พบประเด็นปัญหาและความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การทุจริต ดังนี้

1. กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อสนับสนุนสินค้าที่ขึ้นบัญชีนวัตกรรมไทย มีช่องว่างที่อาจทำให้เกิดการผูกขาดและไม่เกิดการแข่งขันตามกลไกตลาดอย่างเป็นธรรม

จากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการไทยให้ผลิตสินค้าหรือบริการนวัตกรรม โดยการออกกฎหมายและหลักเกณฑ์ รวมทั้งสิทธิประโยชน์ที่ผู้ประกอบการจะได้รับ เพื่อเอื้อให้เกิดการสนับสนุนผู้ประกอบการไทยอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ ผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมที่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดจะได้รับการขึ้นทะเบียนสินค้านวัตกรรมไทยเป็นเวลาสูงสุด 8 ปี ประกอบกับกฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมสนับสนุน พ.ศ. 2563 หมวด 4 ข้อ 13 ให้หน่วยงานของรัฐจัดซื้อจัดจ้างสินค้าหรือบริการตามบัญชีนวัตกรรมไทย โดยให้จัดซื้อซื้อจัดจ้างพัสดุดังกล่าวไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทย และหากพัสดุที่จะจัดซื้อจัดจ้างมีผู้ขายหรือผู้ให้บริการตั้งแต่สองรายขึ้นไป ให้หน่วยงานของรัฐจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีคัดเลือก โดยแจ้งผู้ขายหรือผู้ให้บริการทุกรายเพื่อเข้าร่วมเสนอราคา แต่หากมีผู้ขายหรือผู้ให้บริการเพียงรายเดียว ให้หน่วยงานของรัฐจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจงจากผู้ขายหรือผู้ให้บริการโดยตรง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการไทยที่ขึ้นทะเบียนบัญชีนวัตกรรมเป็นอย่างยิ่ง

แต่จากการตรวจสอบ พบว่า การดำเนินนโยบายดังกล่าวอาจทำให้เกิดการผูกขาดและไม่เกิดการแข่งขันตามกลไกตลาดอย่างเป็นธรรม รวมทั้งอาจมีความเสี่ยงต่อการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการเพียงบางรายเท่านั้น เนื่องจากสินค้านวัตกรรมบางรายการมีผู้ขึ้นทะเบียนบัญชีนวัตกรรมไทยเพียงรายเดียวหรือสองราย แต่มีการจัดซื้อจัดจ้างจากหน่วยงานของรัฐด้วยงบประมาณจำนวนมาก โดยมีข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าบัญชีนวัตกรรมตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2565 บนเว็บไซต์ “ภาษีไปไหน” สินค้าบัญชีนวัตกรรมที่หน่วยงานภาครัฐจัดซื้อจัดจ้างมากที่สุด ได้แก่ (1) โคมไฟถนนพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบในชุดเดียว (All In One Solar Street Light) รหัส 07010014 จำนวน 60 โครงการ ใช้งบประมาณรวมทั้งสิ้น 1,400,333,870 บาท (2) ระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System) รหัส 01020003 จำนวน 88 โครงการ ใช้งบประมาณรวมทั้งสิ้น 426,659,927.35 บาท และ (3) ระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำ (Water Purifying Unit) รหัส 01020004 จำนวน 255 โครงการ ใช้งบประมาณรวมทั้งสิ้น 156,551,000 บาท ซึ่งระบบผลิตน้ำประปาและระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำนั้น มีผู้แทนจำหน่ายเพียงรายเดียว คือ บริษัท วอเทอร์ป๊อก จำกัด ส่วนโคมไฟถนนพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบในชุดเดียว มีผู้แทนจำหน่าย 2 ราย ได้แก่ บริษัท โซดิแอคท์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด และ บริษัท ธรรมศักดิ์ จำกัด ทำให้การจัดซื้อจัดจ้างสินค้าในบัญชีนวัตกรรมไทยของหน่วยงานภาครัฐอาจเกิดการผูกขาดหรือมีประเด็นความเสี่ยงต่อการเอื้อประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของนโยบายที่ต้องการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมเพื่อแข่งขันในตลาดโลกได้

2. การกำหนดหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนบัญชีนวัตกรรมไทยของ “เจ้าของผลิตภัณฑ์ หรือบริการที่ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน” โดยขาดการกำหนดรายละเอียดคุณสมบัติของ “หน่วยงานที่พัฒนา บริษัทผู้รับการถ่ายทอด ผู้จำหน่าย ผู้แทนจำหน่าย หน่วยงาน บริษัท หรือผู้ขึ้นบัญชีนวัตกรรมไทย” ที่จะเข้าร่วมเสนอราคาเพื่อเป็นคู่ค้าคู่สัญญากับหน่วยงานภาครัฐ

สวทช. ได้กำหนดหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนบัญชีนวัตกรรมไทย ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ขอขึ้นทะเบียน และเจ้าของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน ซึ่งจากการศึกษา พบว่า สวทช. มีการกำหนดข้อมูลเจ้าของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน แต่ไม่มีการกำหนดรายละเอียดคุณสมบัติของ “หน่วยงานที่พัฒนา บริษัทผู้รับการถ่ายทอด ผู้จำหน่าย ผู้แทนจำหน่าย หน่วยงาน บริษัท หรือผู้ขึ้นบัญชีนวัตกรรมไทย” ที่จะเข้าร่วมเสนอราคา เพื่อเป็นคู่ค้าคู่สัญญากับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งในการแต่งตั้งผู้แทนจำหน่ายจะเป็นการดำเนินการของผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนบัญชีนวัตกรรมไทยโดยตรง ทำให้เกิดปัญหาและความเสี่ยงต่าง ๆ เช่น ปัญหาผู้จำหน่ายและผู้แทนจำหน่ายมีกรรมการบริษัทรายเดียวกัน ซึ่งมีความเสี่ยงที่ไม่เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมและการกีดกันการแข่งขันกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ปัญหาผู้แทนจำหน่ายไม่ใช่ผู้ประกอบการโดยตรง ซึ่งมีความเสี่ยงที่ผู้เสนอราคาไม่มีคุณสมบัติที่ดีของคู่ค้าคู่สัญญากับหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

3. การดำเนินนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อนวัตกรรมขาดการสำรวจความต้องการของภาครัฐ

จากการตรวจสอบ พบว่า แม้ว่าสำนักงบประมาณได้ดำเนินการแจ้งบัญชีนวัตกรรมไทยให้ทุกหน่วยงานทราบและใช้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมให้ตรงกับความต้องการใช้งานของแต่ละหน่วยงานตามความจำเป็นและเหมาะสมตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีแล้ว แต่ปัจจุบัน พบว่า หน่วยงานของรัฐมีการจัดซื้อจัดจ้างผลงานในบัญชีนวัตกรรมไทยบางรายการทั่วประเทศเป็นจำนวนมาก โดยส่วนราชการไม่มีการกำหนดนโยบายหรือข้อสั่งการให้หน่วยงานในกำกับดูแลดำเนินการ บางรายการมีการดำเนินการซ้ำซ้อนกับการดำเนินโครงการเดิม บางรายการขาดการสำรวจความต้องการการใช้งานอันนำไปสู่การปล่อยทิ้งร้าง ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบายและการใช้งบประมาณที่ไม่คุ้มค่า นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อนวัตกรรมยังไม่มีการมอบหมายหน่วยงานหลักให้มีการสำรวจความต้องการนวัตกรรมที่ภาครัฐต้องการแก้ไขอีกด้วย

4. การดำเนินนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อนวัตกรรมขาดการติดตามและประเมินผลการจัดซื้อจัดจ้างผลงานนวัตกรรมไทยในบัญชีนวัตกรรมไทยอย่างจริงจัง

จากการตรวจสอบในประเด็นปัญหาคุณภาพ และราคาผลงานนวัตกรรมไทย พบว่า แม้ว่า สงป. และ สวทช. จะเปิดให้มีการรับรายงานปัญหาผลงานนวัตกรรมไทย การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หรือปัญหาการใช้งานที่ไม่สามารถยอมรับได้ หรือมีคุณสมบัติไม่ตรงตามที่ระบุไว้ในผลิตภัณฑ์หรือบริการผ่านการยื่นหนังสือมายังหน่วยงาน หรือช่องทางร้องเรียนเรื่องทั่วไป แต่ปัจจุบันประเด็นปัญหาการใช้งานของผลงานนวัตกรรมไทยบางรายการยังไม่ได้สะท้อนกลับมาอย่างชัดเจนและไม่มีการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ

ส่วนประเด็นปัญหาราคาผลงานนวัตกรรมไทยที่อาจสูงเกินจริงนั้น ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ข้อมูลที่มาราคาผลงานนวัตกรรมไทยที่ขอขึ้นทะเบียนบัญชีนวัตกรรมไทยทั้งหมดจะถือเป็นความลับของทางหน่วยงานที่ขอขึ้นบัญชีนวัตกรรมไทย ไม่อนุญาตให้เปิดเผย เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากหน่วยงานที่ขอขึ้นบัญชีนวัตกรรมไทย ด้วยเหตุนี้ ในทางปฏิบัติจึงทำให้เกิดความเสี่ยงในการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐและไม่สอดคล้องกับหลักความคุ้มค่าตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

นอกจากผลการศึกษาของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่พบปัญหาความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การทุจริต การใช้งบประมาณที่ไม่คุ้มค่า และไม่มีการติดตามและประเมินผลในการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าในบัญชีนวัตกรรมข้างต้นแล้ว ยังมีรายงานของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) และข้อสังเกตของกรรมาธิการศึกษาการจัดทำและติดตาม การบริหารงบประมาณที่พบปัญหาการใช้งบประมาณที่ไม่คุ้มค่าด้วยเช่นกัน รวมทั้งปัญหาความไม่มีประสิทธิภาพและการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

▪ การจัดซื้อจัดซื้อจัดจ้างระบบผลิตน้ำประปา จากรายงานการประเมินผลโครงการระบบผลิตน้ำประปาตามบัญชีนวัตกรรมไทย โดย สทนช. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2565 มีการจัดซื้อจัดจ้างโครงการระบบผลิตน้ำประปา จำนวน 595 โครงการ วงเงิน 1,083.63 ล้านบาท ประกอบด้วย โครงการก่อสร้างระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System) รหัส 01020003 ชื่อทางการค้า POG TANK และโครงการก่อสร้างระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำ (Water Purifying Unit) รหัส 01020004 ชื่อทางการค้า SMART PURE COMPACT ซึ่งจากการติดตามและประเมินผลพบปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ เช่น

- ผู้เสนอโครงการไม่เข้าใจคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ตามบัญชีนวัตกรรมไทยและจัดซื้อไม่ตรงกับวัตถุประสงค์การใช้งานหรือความต้องการใช้งาน

- การจัดซื้อระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากน้ำที่ผ่านระบบปรับปรุงคุณภาพแล้วถูกนำไปรวมกับน้ำประปาที่ผ่านระบบผลิตประปาหมู่บ้านบนหอถังสูง จึงทำให้คุณภาพน้ำประปาโดยรวมไม่ดีขึ้น

- ระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำตามบัญชีนวัตกรรมไทย ทำให้ท้องถิ่นมีภาระค่าใช้จ่ายในการผลิตน้ำประปาและค่าบำรุงรักษาสูงขึ้น

- ระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำบางแห่งยังไม่มีการใช้ประโยชน์ ซึ่งเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น กระแสไฟฟ้าไม่เพียงพอ ประชาชนไม่เห็นด้วยกับโครงการเพราะต้องจ่ายค่าน้ำประปาเพิ่ม คณะกรรมการหมู่บ้านไม่เข้าใจวิธีการใช้งานและการบำรุงรักษาระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำ เป็นต้น

▪ การจัดซื้อจัดจ้างโคมไฟถนนพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบในชุดเดียวกัน ในการประชุมกรรมาธิการศึกษาการจัดทำและติดตามการบริหารงบประมาณ วาระพิจารณาศึกษาการใช้จ่ายเงินงบประมาณใน

โครงการจัดซื้อโคมไฟถนนพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบในชุดเดียวกัน (All ln One Solar Street Light) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2567 มีข้อสังเกตและความเห็นเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างโคมไฟดังกล่าว เช่น

- การสนับสนุนสินค้าในบัญชีนวัตกรรมโดยสามารถจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจงนั้น จะส่งผลให้เกิดโครงสร้างตลาดที่มีผู้ขายน้อยรายหรืออาจนำไปสู่ภาวะตลาดผูกขาดหรือไม่ ซึ่งในกรณีของเสาไฟพลังงานแสงอาทิตย์เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนที่พบข้อเท็จจริงว่า มีเพียงบริษัทเดียวที่ผลิตและจำหน่ายสินค้า ขณะที่มีตัวแทนจำหน่ายเพียงสองบริษัท
- ควรศึกษาเปรียบเทียบความคุ้มทุนระหว่างโคมไฟถนนพลังงานแสงอาทิตย์ในบัญชีนวัตกรรมไทยกับเสาไฟฟ้าว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
- ปัญหาการติดตั้งโคมไฟพลังงานแสงอาทิตย์ซ้ำซ้อนกับเสาไฟฟ้าทั่วไปที่มีอยู่เดิม
- ปัญหาด้านการบำรุงรักษาซึ่งเกิดจากข้อจำกัดในการซ่อมแซมที่ต้องเปลี่ยนโคมไฟทั้งชุดแทนการซ่อมแซมเฉพาะส่วน ส่งผลให้มีภาระงบประมาณเพิ่มขึ้น หากบริษัทสามารถจัดจำหน่ายอะไหล่แยกส่วนสำหรับการซ่อมแซมได้จะช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านการบำรุงรักษาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ควรมีการกำกับดูแลด้านราคาของสินค้าในบัญชีนวัตกรรมไทย รวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาการขึ้นทะเบียนในบัญชีนวัตกรรมไทย

แม้การสนับสนุนนวัตกรรมโดยใช้กลไกการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐจะเป็นเครื่องมือทางนโยบายในการส่งเสริมการวิจัย การพัฒนาต่อยอด และการสร้างนวัตกรรมเพื่อนำไปสู่การผลิตและบริการที่ทันสมัยของประเทศ แต่จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การดำเนินนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยยังพบความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การทุจริตและปัญหาต่าง ๆ ในหลายประเด็น เช่น อาจก่อให้เกิดการผูกขาดและไม่เกิดการแข่งขันตามกลไกตลาดอย่างเป็นธรรม การดำเนินงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและไม่เป็นตามวัตถุประสงค์ รวมถึงขาดการติดตามและประเมินผลของนโยบาย ดังนั้น หากยังให้สิทธิพิเศษแก่สินค้าและบริการที่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทยด้วยกลไกของรัฐ ทั้งการขึ้นทะเบียนสินค้านวัตกรรมไทยเป็นเป็นเวลาสูงสุด 8 ปี และการให้หน่วยงานของรัฐจัดซื้อจัดจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยโดยสามารถใช้วิธีคัดเลือกหรือเฉพาะเจาะจงได้แล้วแต่กรณี อาจทำให้ปัญหาต่าง ๆ ข้างต้นเกิดความรุนแรงขึ้น จึงควรทบทวนแนวทางการให้สิทธิพิเศษแก่สินค้าและบริการที่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทย รวมถึงกำหนดมาตรการควบคุมและกำกับดูแลที่เข้มงวดมากขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การทุจริตและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐให้มีความคุ้มค่า ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด

6. ผลการศึกษาวิเคราะห์จากรายงานการตรวจสอบ

6.1 ผลการดำเนินงานในภาพรวม

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้วางแผนการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัด โดยมีเป้าหมายตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ไตรมาสที่ 3 – 4 ข้อ 2.3.3 เรื่อง การตรวจสอบการจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นสินค้าในบัญชีนวัตกรรม จำนวน 54 รายงาน และสามารถดำเนินการตรวจสอบแล้วเสร็จ จำนวน 66 รายงาน คิดเป็นร้อยละ 122.22 ของเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามแผน

การตรวจสอบการจัดหาและการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย จำนวน 66 รายงาน ประกอบด้วย รายงานการตรวจสอบที่พบข้อบกพร่องและมีการแจ้งผลการตรวจสอบให้หน่วยรับตรวจดำเนินการ จำนวน 62 รายงาน คิดเป็นร้อยละ 93.94 ของรายงานทั้งหมด และการตรวจสอบที่ไม่พบข้อบกพร่องและมีการยุติเรื่อง จำนวน 4 รายงาน คิดเป็นร้อยละ 6.06 ของรายงานทั้งหมด โดยสามารถจำแนกรายการผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยจากรายงานการตรวจสอบที่พบข้อบกพร่อง จำนวน 62 รายงาน ได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยที่ปรากฏในรายงานการตรวจสอบที่พบข้อบกพร่อง จำนวน 62 รายงาน

หมวด	ผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย	รหัสนวัตกรรม	จำนวน (รายงาน)
ด้านก่อสร้าง	ระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System)	01020003	24
	เครื่องผลิตน้ำประปาที่มีถาดเติมอากาศแบบน้ำหมุนวนและระบบล้างย้อนสารกรองอัตโนมัติ	01020005	1
	รวมด้านก่อสร้าง		**25**
ด้านไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และโทรคมนาคม	โคมไฟถนนแอลอีดี (LED Street light)	07010002	1
	โคมไฟถนนพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบในชุดเดียวกัน (All In One Solar Street Light)	07010014	5
	โคมไฟถนน (STREET LIGHT)	07010015	1
	โคมไฟถนนแอลอีดี แบบเซลล์แสงอาทิตย์ประกอบในชุดเดียวกัน ใช้พลังงานผสมร่วมกันระหว่างไฟฟ้ากระแสสลับ และไฟฟ้ากระแสตรง (Hybrid Street Light)	07010025	1
	โคมไฟถนนแอลอีดี พร้อมเลนส์แบบควบคุมทิศทางและความสว่าง (LED STREET LIGHT)	07010029	1
	โคมไฟถนนแอลอีดี (LED Street Light)	07010038	1
	ชุดเสาไฟถนนโคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบในชุดเดียวกัน (Integrated Solar Cell LED Streetlight with Pole)	07020018	8

หมวด	ผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย	รหัสนวัตกรรม	จำนวน (รายงาน)
	เสาไฟแบบรอกสลิงหมุนยกพร้อมโคมไฟถนนแอลอีดีประกอบแบตเตอรี่และอุปกรณ์การประจุแบตเตอรี่ในตัวแบบใช้พลังงานจากเซลล์แสงอาทิตย์แยกส่วน	07020019	9
	โคมไฟถนนแอลอีดี แบบเซลล์แสงอาทิตย์ ใช้พลังงานไฟฟ้ากระแสตรงจากแบตเตอรี่ (Solar powered LED Streetlight with direct current supply from energy storage)	07020021	1
	ชุดเสาไฟถนนปรับความสูงได้ด้วยเฟืองสะพานพร้อมโคมไฟถนนแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์ (Height Adjustable Pole with LED solar cell Street Light)	07020022	1
	ชุดเสาไฟถนนโคมไฟแอลอีดี พลังงานแสงอาทิตย์ แบบกล่องบรรจุแบตเตอรี่ป้องกันการโจรกรรมพร้อมเลนส์แบบควบคุมทิศทางและความสว่าง	07020029	4
	ชุดเสาไฟฟ้าแบบยืดหดได้พร้อมโคมไฟโซลาร์เซลล์ (Height Adjustable pole with LED Solar cell Street light)	07020030	1
	ชุดเสาไฟถนนโคนเสาพับได้โคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Cell LED Streetlight with Folding Pole)	07020031	4
	รวมด้านไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม		**38**
ด้านยานพาหนะและขนส่ง	รถโดยสารอลูมิเนียม ผลิตจากการปั๊มขึ้นรูปและฉีดขึ้นรูปโดยแม่พิมพ์ขนาด 7 เมตร (Aluminum Bus Produced from stamping and extrusion molding, The length 7 meters)	08050001	1
	รถซ่อมบำรุงถนนลาดยางชนิดเร่งด่วน (Single Operator Road Maintenance Machine)	08070003	1
	รวมด้านยานพาหนะและขนส่ง		**2**
ด้านอื่น ๆ	เครื่องแปลงขยะเศษอาหารและเศษวัชพืชโดยใช้จุลินทรีย์ (Food Waste and Weed Waste Recycling Machine)	14000029	1
	รวมด้านอื่น ๆ		**1**
	รวมทั้งสิ้น		**66**

<u>หมายเหตุ</u> บางรายงานมีการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยมากกว่า 1 รายการ

6.2 ข้อตรวจพบที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย

จากการวิเคราะห์รายงานการตรวจสอบ จำนวน 62 รายงาน ปรากฏข้อตรวจพบที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย อันได้แก่ การจัดหาพัสดุที่มีคุณลักษณะเกินความจำเป็น การใช้ประโยชน์จากพัสดุไม่มีประสิทธิภาพ การดูแลรักษาพัสดุมีกระบวนการที่ยุ่งยากและมีภาระงบประมาณในการดูแลรักษามากกว่าพัสดุที่ไม่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทย รวมถึงพัสดุที่จัดหาชำรุดบกพร่องหรือคุณภาพไม่เป็นไปตามคุณลักษณะเฉพาะที่ระบุไว้ (ตามภาพที่ 1) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 ข้อตรวจพบที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย

1) การจัดหาพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยที่มีคุณลักษณะเกินความจำเป็น

จากรายงานการตรวจสอบปรากฏข้อตรวจพบเกี่ยวกับการไม่ได้ใช้ประโยชน์จากคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุที่ระบุไว้ในบัญชีนวัตกรรมไทย โดยสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากหน่วยงานไม่ได้ศึกษาคุณลักษณะของพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย ทำให้จัดซื้อพัสดุที่มีคุณลักษณะเกินความต้องการใช้งานหรือไม่สะดวกต่อการใช้งานจริง

ตัวอย่างรายงานการตรวจสอบที่ปรากฏข้อตรวจพบเกี่ยวกับการไม่ได้ใช้ประโยชน์จากคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุที่ระบุไว้ในบัญชีนวัตกรรมไทย เช่น

✍ การจัดซื้อโคมไฟชนิดไดโอดเปล่งแสง LED (Light Emitting Diode) ตามบัญชีนวัตกรรมไทย (รหัส 07010002) ของเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า โคมไฟมีคุณสมบัติประการหนึ่ง คือ ค่า IP Rating เท่ากับ IP68 ซึ่งตัวเลข 8 (ค่าตัวเลขสุดท้าย) เหมาะสำหรับการแช่น้ำอย่างต่อเนื่องที่ความลึก

มากกว่า 1 เมตร ซึ่งหากพิจารณาถึงความจำเป็นที่ต้องใช้โคมไฟที่มีค่า IP68 ตามบัญชีนวัตกรรมอาจเป็นคุณสมบัติที่เกินความจำเป็น โดยจากการตรวจสอบหลักเกณฑ์เฉพาะในการตรวจสอบเพื่อการอนุญาต สำหรับผลิตภัณฑ์ดวงโคมไฟฟ้าสำหรับให้แสงสว่างบนถนน มาตรฐานเลขที่ มอก. 902 เล่ม 2 (3) - 2557 กำหนดว่า “ดวงโคมทั้งหมดต้องมีระดับชั้นการป้องกันความชื้นอย่างน้อย IPX3 ยกเว้นดวงโคมไฟฟ้าให้แสงสว่างอุโมงค์และการติดตั้งกระจกของดวงโคมไฟฟ้ารวมเสาที่มีส่วนภายนอกเป็นแบบด้านข้างเปิดซึ่งต้องใช้ IPX5 และดวงโคมไฟฟ้าสำหรับงานสมบุกสมบันระดับชั้นการป้องกันต้องไม่น้อยกว่า IP54” ดังนั้น โคมไฟที่เทศบาลตำบลบางเลนจะนำมาใช้ซึ่งเป็นการติดตั้งริมถนนบนพื้นดิน จึงไม่มีความจำเป็นต้องมีคุณสมบัติแช่น้ำอย่างต่อเนื่องที่ความลึกมากกว่า 1 เมตร แต่อย่างใด หากเทศบาลตำบลบางเลนเลือกใช้โคมไฟที่มีจำหน่ายทั่วไปที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันจะประหยัดงบประมาณได้จำนวน 3,400 บาทต่อหน่วย ทั้งนี้ สาเหตุเกิดจากเทศบาลตำบลบางเลนเลือกใช้โคมไฟตามบัญชีนวัตกรรมไทย โดยไม่ได้มีการพิจารณากำหนดคุณสมบัติของโคมไฟที่ต้องการใช้งาน

✍ การจัดซื้อเสาไฟพลังงานแสงอาทิตย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู จากการตรวจสอบสังเกตการณ์เสาไฟพลังงานแสงอาทิตย์ (รหัส 07020019) ของเทศบาลตำบลนาเหล่าและองค์การบริหารส่วนตำบลโคกใหญ่ และเสาไฟพลังงานแสงอาทิตย์ (รหัส 07020022) ของเทศบาลตำบลจอมทอง พบว่า หน่วยงานทั้ง 3 แห่ง ไม่ได้ใช้ประโยชน์คุณสมบัติที่กิ่งโคมไฟหรือเสาไฟสามารถเลื่อนปรับระดับความสูงต่ำได้เพื่ออำนวยความสะดวกในการซ่อมแซมและบำรุงรักษา แต่ใช้รถกระเช้าในการดำเนินการแทน โดยบางหน่วยงานให้เหตุผลว่าการใช้รถกระเช้าในการซ่อมแซมและบำรุงรักษาเป็นการคำนึงถึงในความปลอดภัยของการทำงานเพื่อป้องกันอันตรายให้กับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากคุณสมบัติของโคมเสาไฟพลังงานแสงอาทิตย์ได้เต็มประสิทธิภาพ

✍ การจัดหาโคมไฟถนนหลอดแอลอีดี (LED Street Light) ขนาดกำลังไฟฟ้า 120 วัตต์ ตามบัญชีนวัตกรรมไทย (รหัส 07010038) จำนวน 435 โคม ของเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยหน่วยงานจัดหาโคมไฟถนนหลอดแอลอีดีซึ่งมีคุณสมบัติ คือ โคมไฟถนนหลอดแอลอีดีที่มีมลภาวะทางแสงต่ำ และแผ่นกำบังแสงที่สามารถปรับมุมหรือควบคุมการกระจายแสงของโคมไฟถนนหลอดแอลอีดี เพื่อลดมลภาวะทางแสงและป้องกันแสงรุกล้ำเข้าไปในบริเวณที่อยู่อาศัยของประชาชน จากการตรวจสอบพบว่า โคมไฟถนนหลอดแอลอีดีตามบัญชีนวัตกรรมไทยทั้ง 435 โคม ไม่ได้ติดตั้งแผ่นกำบังแสงที่สามารถปรับมุมได้ โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องชี้แจงว่า การไม่ติดตั้งแผ่นกำบังแสงจะทำให้รัศมีความส่องสว่างเพิ่มขึ้นและการกระจายของแสงกว้างขึ้น ดังนั้น การเปลี่ยนโคมไฟถนนหลอดแอลอีดีตามบัญชีนวัตกรรมไทย แต่ไม่ติดตั้งแผ่นกำบังแสงซึ่งเป็นคุณสมบัตินวัตกรรมในการช่วยลดมลภาวะทางแสง เป็นการดำเนินการโดยไม่มีการใช้ประโยชน์จากคุณสมบัตินวัตกรรมแต่อย่างใด ทั้งนี้ สาเหตุเกิดจากเทศบาลเมืองหัวหินไม่ได้ศึกษาคุณสมบัตินวัตกรรมของโคมไฟถนนแอลอีดีตามบัญชีนวัตกรรมไทย ไม่มีการรวบรวมปัญหาความส่องสว่างใน

พื้นที่และสำรวจความต้องการของประชาชน เพียงแต่ดำเนินการตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0808.2/ว 2330 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2561 แจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบและพิจารณาดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรม โดยอย่างน้อยให้จัดซื้อจัดจ้างในอัตราส่วนร้อยละ 30 ของความต้องการใช้งานทั้งหมดของหน่วยงาน

2) การใช้ประโยชน์จากพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยไม่มีประสิทธิภาพ

รายงานการตรวจสอบส่วนใหญ่ปรากฏข้อตรวจพบเกี่ยวกับการไม่ได้ใช้ประโยชน์จากพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยที่จัดหาตามโครงการ อันเกิดจากการขาดการศึกษาความพร้อมในการดำเนินงานและการบริหารจัดการพัสดุไม่เหมาะสม ซึ่งส่งผลต่อการใช้งานพัสดุ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1) กรณีหน่วยงานขาดการศึกษาความพร้อมในการดำเนินงาน

ในบางกรณีพบว่าหน่วยงานขาดการเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินงาน เช่น การสำรวจความพร้อมของพื้นที่ดำเนินการ การสำรวจความพร้อมใช้งานหรือความเหมาะสมของอุปกรณ์อื่นที่ใช้ประกอบกับผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย ส่งผลให้ภายหลังติดตั้งพัสดุแล้วเสร็จจึงไม่สามารถใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่บรรลุประสงค์โครงการ โดยมีตัวอย่างผลการตรวจสอบ ดังนี้

2.1.1) กรณีพื้นที่ดำเนินโครงการไม่เหมาะสม

✍ โครงการติดตั้งระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System) ตามบัญชีนวัตกรรมไทย (รหัส 01020003) บ้านสวนเขื่อน หมู่ที่ 1 ตำบลสวนเขื่อน ของที่ทำการปกครองอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ภายหลังติดตั้งแล้วเสร็จไม่สามารถแก้ไขปัญหาน้ำประปาไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคและปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ต้องเปิด - ปิดระบบผลิตน้ำประปาเป็นเวลา เนื่องจากพื้นที่ดำเนินการขาดแคลนแหล่งน้ำดิบ

✍ โครงการติดตั้งชุดเสาไฟถนนโคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบในชุดเดียวกันตามแบบนวัตกรรมไทย (รหัส 07020018) เทศบาลตำบลหาดทรายรี จังหวัดชุมพร พบว่า พื้นที่ดำเนินการมีแนวต้นสนทะเลขนาดใหญ่และต้นไม้ใหญ่อื่น ๆ โดยตำแหน่งติดตั้งชุดเสาไฟถนนอยู่ใต้ต้นไม้หรือระหว่างต้นไม้ดังกล่าว ทำให้เซลล์พลังงานแสงอาทิตย์ไม่สามารถรับแสงจากดวงอาทิตย์เพียงพอ ส่งผลให้ชุดเสาไฟถนนบางจุดสว่างไม่ตลอดทั้งช่วงกลางคืน

2.1.2) กรณีขาดการสำรวจความพร้อมใช้งานหรือความเหมาะสมของอุปกรณ์อื่นที่ใช้ประกอบกับพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย

✍ โครงการจัดหาระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System) POG TANK ขนาดใหญ่ L (รหัส 01020003) บ้านกำแพงเศียร หมู่ที่ 4 ตำบลศรีจุฬา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก พบว่า มีการใช้ประโยชน์แต่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามตัวชี้วัดเรื่องมีน้ำสะอาดใช้อุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ เนื่องจาก

ท่อเมนนำประปาจ่ายมีอายุการใช้งานนานจึงเสื่อมสภาพซึ่งส่งผลต่อคุณภาพน้ำ ทำให้ไม่สามารถใช้น้ำเพื่อบริโภคได้ สาเหตุเกิดจากหน่วยงานไม่ได้สำรวจความพร้อมหรือข้อจำกัดของอุปกรณ์ที่เป็นส่วนประกอบในการจ่ายน้ำประปาไปยังจุดจ่ายน้ำตามบ้านของประชาชนผู้ใช้น้ำก่อนดำเนินโครงการ

✍ โครงการติดตั้งระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System) POG TANK (รหัส 01020003) ขององค์การบริหารส่วนตำบลครบุรี จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระบบประปาไม่สามารถให้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งประสบปัญหาบริมาณน้ำดิบไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง บางหมู่บ้านปริมาณกระแสไฟฟ้าไม่เพียงพอ ทำให้ต้องหยุดให้บริการในบางครั้ง นอกจากนี้ยังพบปัญหาน้ำประปาไหลอ่อน เนื่องจากท่อส่งน้ำประปาของระบบใหม่มีขนาดเล็กกว่าท่อน้ำประปาในหมู่บ้าน ทำให้ไม่สามารถให้บริการน้ำประปาแก่กลุ่มผู้ใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2) กรณีการบริหารจัดการไม่เหมาะสม

การใช้ประโยชน์พัสดุไม่มีประสิทธิภาพอันมีสาเหตุจากการบริหารจัดการที่ไม่เหมาะสม ส่วนหนึ่งเกิดจากหน่วยงานไม่ได้ใช้งานพัสดุให้เป็นไปตามรูปแบบที่บริษัทกำหนด ไม่ได้จัดทำแผนการดูแลรักษาพัสดุ โดยมีตัวอย่างผลการตรวจสอบ ดังนี้

2.2.1) กรณีหน่วยงานไม่ได้ดำเนินการตามรูปแบบหรือวิธีการตามที่บริษัทกำหนด

✍ การตรวจสอบโครงการจัดหาระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System) POG TANK ขนาดใหญ่ L (รหัส 01020003) บ้านกำแพงเศียร หมู่ที่ 4 ตำบลศรีจุฬา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก พบว่า ผู้ดูแลระบบการผลิตน้ำประปาในพื้นที่ไม่ได้ใช้สารเคมีตามรูปแบบที่ทางบริษัทได้กำหนดไว้ แต่ได้เลือกใช้สารส้มชนิดก้อนผสมลงในถังสารเคมีทั้ง 3 ถัง ซึ่งการใช้สารเคมีผิดประเภท ส่งผลให้คุณภาพน้ำประปาที่ผลิตไม่ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน และอาจทำให้อุปกรณ์บางส่วนในกระบวนการผลิตน้ำประปาชำรุดเสียหายหรือมีอายุการใช้งานสั้นลง ทั้งนี้ บริษัทได้มีหนังสือขอสงวนสิทธิ์ไม่ซ่อมแซมระบบในกรณีเกิดความเสียหายในอนาคต โดยแจ้งขอสงวนสิทธิ์ไม่รับผิดชอบการซ่อมแซมอุปกรณ์ปั๊มสารเคมีดังกล่าวในกรณีที่ชำรุดเสียหายที่เกิดจากการเติมสารเคมีผิดประเภท และขอไม่รับรองคุณภาพน้ำที่ออกจากระบบที่ผ่านการเติมสารเคมีผิดประเภท

2.2.2) กรณีหน่วยงานขาดการติดตาม ดูแล และบำรุงรักษา

✍ การตรวจสอบโครงการระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System) POG TANK (รหัส 01020003) หมู่ที่ 7 ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานจังหวัดราชบุรี พบว่า มีอุปกรณ์ชำรุดเสียหายและยังไม่ดำเนินการโอนสินทรัพย์ให้องค์การบริหารส่วนตำบลดอนกรวย ทำให้ขาดการติดตาม ดูแล บำรุงรักษา และหากเกิดการชำรุด หน่วยงานที่จะรับโอนไม่สามารถตั้งงบประมาณเพื่อการซ่อมแซมและบำรุงรักษาสินทรัพย์ให้มีสถานะพร้อมใช้งานได้ ทำให้ทรัพย์สินของทางราชการเสื่อมสภาพ เกิดความชำรุดเสียหาย ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

3) การใช้พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยส่งผลให้หน่วยงานมีภาระงบประมาณในการบริหารจัดการสูงกว่าพัสดุที่ไม่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทยและมีกระบวนการดูแลรักษาพัสดุที่ยุ่งยาก

จากรายงานผลการตรวจสอบ พบว่า หน่วยงานที่จัดซื้อพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยมีภาระงบประมาณในการบริหารจัดการสูงกว่าพัสดุที่ไม่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทย เนื่องจากคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์มีความเฉพาะเจาะจง ทำให้กระบวนการการดูแลบำรุงรักษามีความยุ่งยาก ต้องใช้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการซ่อมบำรุง บางกรณีต้องใช้วัสดุอุปกรณ์จากผู้ผลิตโดยตรง ไม่สามารถทดแทนได้ด้วยสินค้าทั่วไปตามท้องตลาด ทำให้ต้นทุนในการดำเนินการและภาระงบประมาณในการซ่อมแซมดูแลรักษาสูงขึ้น โดยมีตัวอย่างผลการตรวจสอบ ดังนี้

3.1) กรณีหน่วยงานมีต้นทุนในการดำเนินการสูงขึ้น

✍ การตรวจสอบโครงการติดตั้งระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System) POG TANK ขนาดใหญ่ L (รหัส 01020003) ขององค์การบริหารส่วนตำบลครบุรี จังหวัดนครราชสีมา โดยเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของกิจการประปาองค์การบริหารส่วนตำบลครบุรี ระหว่างระบบผลิตน้ำประปา POG TANK และระบบผลิตน้ำประปาเดิม พบว่า ต้นทุนการผลิตของระบบผลิตน้ำประปา POG TANK สูงกว่าระบบผลิตน้ำประปาเดิม โดยต้นทุนการผลิตน้ำประปา ประกอบด้วย ค่าจ้างเหมาบริการ ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าสารเคมี และค่าไฟฟ้า (ไม่รวมค่าเสื่อมราคาประจำปี) ต่อหน่วยสูงขึ้นจากเดิม 6.64 บาท/ลบ.ม. เป็น 7.78 บาท/ลบ.ม. หรือคิดเป็นร้อยละ 17.17 ของต้นทุนเดิม แต่กำหนดราคาขายน้ำประปาในอัตราเดิม ระบบผลิตน้ำประปาใหม่มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.65 จากต้นทุนการผลิตประปาเดิม และหากพ้นระยะเวลาประกันของสัญญาอาจมีค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ในการพัฒนาคุณภาพน้ำประปาให้ได้มาตรฐานอาจมีค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อสารเคมีเพิ่มเติมเพื่อใช้ในกระบวนการผลิตน้ำประปาตามคู่มือการปฏิบัติงานและบำรุงรักษา POG TANK และตามคู่มือหลักเกณฑ์และมาตรฐานคุณภาพระบบประปาหมู่บ้านขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนด องค์การบริหารส่วนตำบลครบุรีจึงต้องเตรียมงบประมาณในการดูแลและบริหารจัดการระบบผลิตน้ำประปาในอนาคตให้เพียงพอต่อไป

3.2) กรณีหน่วยงานมีภาระงบประมาณในการซ่อมแซมดูแลรักษา

✍ การตรวจสอบโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในองค์การบริหารส่วนตำบลทับทัน บ้านเลิศอรุณ หมู่ที่ 7 - บ้านเดือยไก่แก้ว หมู่ที่ 11 อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยติดตั้งเสาไฟแบบรอกสลิงหมุนยกพร้อมโคมไฟถนนแอลอีดีประกอบแบตเตอรี่และอุปกรณ์การประจุแบตเตอรี่ในตัวใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์แยกส่วน (รหัส 07020019) พบว่า ภายในระยะเวลา 1 ปี 4 เดือน นับจากวันที่ผู้ขายส่งมอบพัสดุ ซึ่งอยู่ในระยะเวลาประกันความชำรุดบกพร่อง มีโคมไฟดับหรือไม่สว่างรวมจำนวน 46 โคม จากทั้งหมด 115 โคม คิดเป็นร้อยละ 40.00 ของจำนวนโคมไฟทั้งหมดของโครงการ โดยผู้ขายได้เข้ามาซ่อมแซมแล้วจำนวน 40 โคม แต่ซ่อมแซมล่าช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ใน

สัญญา ทั้งนี้ หากเสาไฟนวัตกรรมมีความชำรุดเสียหายหรือมีโคมไฟที่ดับหรือไม่สว่างจำนวนมากภายหลังการสิ้นสุดระยะประกันความชำรุดบกพร่อง จะส่งผลให้บริหารส่วนตำบลทับทันมีภาระงบประมาณในการดูแลรักษาเพิ่มขึ้น

3.3) กรณีการซ่อมบำรุงมีกระบวนการยุ่งยากเนื่องจากผลิตภัณฑ์มีคุณลักษณะเฉพาะ

✍ การตรวจสอบการติดตั้งชุดโคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบชุดเดียวกัน (รหัส 07020018) ภายใต้โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวผาพระนอนและโครงการเสริมผิวจราจรแอสฟัลท์ติกคอนกรีตของเทศบาลตำบลหนองไผ่ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมงานของเทศบาลหนองไผ่ได้ให้ข้อมูลว่า หากพ้นระยะเวลาประกันแล้วเจ้าหน้าที่ของเทศบาลสามารถซ่อมแซมได้เพียงกรณีเปลี่ยนแบตเตอรี่ลิเทียมในโคมไฟเท่านั้น ส่วนกรณีอื่น ๆ เช่น แผงโซลาร์เซลล์หรือหลอดไฟแอลอีดีชำรุดอาจไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากเป็นพัสดุที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่ต้องซื้อจากผู้ผลิตโดยตรง ซึ่งมีราคาสูงกว่าพัสดุที่ไม่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทยมากกว่า 2 – 3 เท่า ดังนั้น ในกรณีที่พ้นระยะเวลารับประกันแล้ว เทศบาลตำบลหนองไผ่จำเป็นต้องตั้งงบประมาณเพื่อซ่อมแซมบำรุงรักษามากกว่าชุดโคมไฟปกติทั่วไป

4) พัสดุที่จัดหาชำรุดบกพร่องหรือคุณภาพไม่เป็นไปตามคุณลักษณะเฉพาะที่ระบุไว้

ความชำรุดบกพร่องที่พบเป็นการชำรุดก่อนอายุการใช้งานที่ระบุไว้ตามเอกสารแจ้งของผู้จดทะเบียนนวัตกรรมไทยและเป็นการชำรุดที่เกิดจากการใช้งาน รวมถึงพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยไม่มีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งส่งผลต่อการใช้ประโยชน์พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย โดยมีตัวอย่างผลการตรวจสอบ ดังนี้

4.1) กรณีพัสดุชำรุดก่อนอายุการใช้งานที่ระบุไว้ตามเอกสารแจ้งของผู้จดทะเบียนนวัตกรรมไทย

✍ การตรวจสอบการจัดซื้อโคมไฟฟ้าส่องสว่างพลังงานแสงอาทิตย์พร้อมเสาและอุปกรณ์ผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย (รหัส 07020019) จำนวน 250 ต้น ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิให้แก่โรงเรียนในสังกัด พบว่า โคมไฟฟ้าส่องสว่างพลังงานแสงอาทิตย์ชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ จำนวน 91 ต้น จากโคมไฟที่สังเกตการณ์ จำนวนทั้งสิ้น 182 ต้น คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของโคมไฟที่สังเกตการณ์ทั้งหมด และจากการตรวจสอบเอกสารการแจ้งซ่อมตั้งแต่วันที่ 6 กรกฎาคม 2566 - วันที่ 5 สิงหาคม 2567 พบว่า มีการแจ้งซ่อมทั้งสิ้นจำนวน 28 ครั้ง และมีโคมไฟฟ้าส่องสว่างที่ชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ จำนวน 72 ต้น จากจำนวนทั้งหมด 250 ต้น คิดเป็นร้อยละ 28.80 ของทั้งหมด โดยมีอายุการใช้งานเฉลี่ยเป็นระยะเวลา 288.81 วัน ทั้งนี้ ความชำรุดส่วนใหญ่เกิดจากส่วนประกอบอุปกรณ์ Delight โคมไฟ LED ส่องสว่างชนิดปรับระดับได้ ขนาด 40 วัตต์ รุ่น All in one street light ซึ่งอุปกรณ์ดังกล่าวประกอบด้วย หลอดแอลอีดีกำลังไฟฟ้า 40 วัตต์ ระบุอายุการใช้งาน 50,000 ชั่วโมง (หากตั้งสมมุติฐานเปิดใช้งานคืนละ 12 ชั่วโมง จะมีอายุการใช้งานประมาณ 11 ปี) อุปกรณ์ควบคุมการประจุแบตเตอรี่ ระบุอายุการใช้งาน 5 ปี และแบตเตอรี่

ลิเธียมไอออนฟอสเฟต (LiFePO4) ระบุอายุการใช้งาน 5 ปี ซึ่งอายุการใช้งานจริงที่ใช้การได้น้อยกว่าที่ระบุไว้ตามเอกสารแจ้งของผู้จดทะเบียนนวัตกรรมไทย

4.2) กรณีพัสดุชำรุดเนื่องจากอุปกรณ์ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

✍ การตรวจสอบโครงการจัดซื้อเสาไฟแบบรอกสลิงหมุนยกพร้อมโคมไฟถนนแอลอีดีประกอบแบตเตอรี่และอุปกรณ์การประจุแบตเตอรี่ในตัวแบบใช้พลังงานจากเซลล์แสงอาทิตย์แยกส่วน (รหัส 07020019) พร้อมติดตั้งบริเวณจุดเสี่ยงและจุดอันตรายบนถนน จำนวน 491 ชุด ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร จากการสุ่มตรวจสอบสังเกตการณ์โคมไฟถนนแอลอีดี จำนวน 230 ต้น พบว่า โคมไฟชำรุด ไม่มีแสงสว่าง จำนวน 29 ต้น คิดเป็นร้อยละ 12.61 ของเสาไฟที่สำรวจ (โดยในจำนวนที่ชำรุดดังกล่าว พบว่า ภายในดวงโคมมีหยดน้ำ จำนวน 20 ต้น และชำรุดจากสาเหตุอื่น จำนวน 9 ต้น) และพบว่า มีโคมไฟที่มีหยดน้ำอยู่ภายในดวงโคม จำนวน 55 ดวง คิดเป็นร้อยละ 23.91 ของเสาไฟที่สำรวจ (โดยในจำนวนดังกล่าวมีโคมไฟที่ชำรุดไม่มีแสงสว่าง จำนวน 20 ดวง และยังมีแสงสว่างตามปกติ จำนวน 35 ดวง) ซึ่งมีความเป็นไปได้หรือมีแนวโน้มว่าความชำรุดไม่มีแสงสว่างเกิดจากหยดน้ำภายในดวงโคม นอกจากนี้ โคมไฟมีคุณสมบัติข้อหนึ่งที่ระบุว่า “โคมไฟ LED Street Light สามารถป้องกันฝุ่นและน้ำระดับ IP66 อ้างอิงวิธีการทดสอบมาตรฐาน มอก. 513 - 2553 (IP66)” ซึ่งป้องกันฝุ่นได้สมบูรณ์และป้องกันน้ำจากการฉีดแบบรุนแรงที่ตัวอุปกรณ์ทุกทิศทาง แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ภายในดวงโคมกลับมีหยดน้ำอยู่ภายใน จำนวน 55 ดวง จากจำนวน 230 ดวงที่สำรวจ ซึ่งแสดงให้ว่าโคมไฟดังกล่าวมีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามมาตรฐาน IP66

4.3) กรณีพัสดุชำรุดเนื่องจากการใช้งาน

✍การตรวจสอบโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัดบ้านพรานขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีพราน จังหวัดอ่างทอง โดยติดตั้งเสาไฟฟ้าแบบรอกสลิงหมุนยกพร้อมโคมไฟถนนแอลอีดี ประกอบแบตเตอรี่และอุปกรณ์ประจุแบตเตอรี่ในตัว พลังงานแสงอาทิตย์แยกส่วน (รหัส 07020019) พบว่า มีโคมไฟบางส่วนไม่ติดหรือไม่ส่องสว่างและมีไอน้ำหรือหยดน้ำอยู่ในภายในโคมไฟ ลวดสลิงที่ติดตั้งสำหรับการยกโคมไฟและแผงโซลาร์เซลล์ขาด ทำให้ไม่สามารถยกโคมไฟขึ้นลงได้ รวมถึงสลักล็อกสูญหาย ทำให้มีปัญหาในการนำโคมไฟลงมาใช้งาน ซึ่งเสาไฟฟ้าแบบรอกสลิงหมุนยกตามบัญชีนวัตกรรมไทยออกแบบเพื่ออำนวยความสะดวกในการซ่อมแซมโคมไฟและแผงโซลาร์เซลล์ด้วยแรงงานคน โดยไม่ต้องใช้รถเครนหรือรถกระเช้า ความชำรุดดังกล่าวจึงส่งผลต่อการใช้ประโยชน์จากคุณสมบัติของสินค้าบัญชีนวัตกรรมไทย

โดยสรุป การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยในหลายกรณี พบว่า หน่วยงานต้องใช้งบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่สูงเกินควร เนื่องจากหน่วยงานเลือกใช้สินค้าที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่เกินความจำเป็นทั้งที่สามารถเลือกใช้พัสดุที่ไม่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทย ซึ่งมีคุณลักษณะเหมาะสมหรือใกล้เคียงกับพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์โครงการได้เช่นเดียวกัน อีกทั้งหน่วยงานมีภาระ

งบประมาณในการดูแลบำรุงรักษาเพิ่มขึ้นและมีกระบวนการดูแลบำรุงรักษาพัสดุที่ยุ่งยากกว่าพัสดุที่ไม่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทย นอกจากนี้ ยังพบว่าการใช้ประโยชน์พัสดุไม่มีประสิทธิภาพซึ่งเกิดจากความชำรุดบกพร่องของพัสดุ การขาดการศึกษาความพร้อมในการดำเนินงาน และการบริหารจัดการไม่มีเหมาะสม ทั้งนี้ สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการดำเนินการตามนโยบายส่งเสริมการใช้พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยผ่านกลไกการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยไม่ได้พิจารณาถึงความจำเป็นในการใช้งานอย่างแท้จริง ซึ่งผลของนโยบายส่งเสริมการใช้พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยที่มีต่อการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุจะวิเคราะห์ในส่วนถัดไป

7. ผลของนโยบายส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยที่มีต่อการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่เกินความจำเป็น การใช้ประโยชน์จากพัสดุไม่มีประสิทธิภาพ รวมถึงภาระงบประมาณในการบริหารจัดการพัสดุของหน่วยงานสูงขึ้น ส่วนหนึ่งเกิดจากหน่วยงานไม่ได้ศึกษาความจำเป็นหรือความเหมาะสมในการใช้งานและไม่ได้เปรียบเทียบคุณภาพ คุณลักษณะ และราคากับพัสดุที่ไม่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทยที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ในการใช้งานเช่นเดียวกันก่อนการจัดซื้อพัสดุ โดยจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในรายงานการตรวจสอบของสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดทั่วประเทศประกอบกับเอกสารการจัดซื้อจัดจ้างที่เกี่ยวข้อง พบว่า นโยบายส่งเสริมผลิตภัณฑ์นวัตกรรมไทยผ่านกลไกการส่งเสริมที่เป็นกฎหมาย หลักเกณฑ์ หรือแนวทางที่เกี่ยวข้องเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาดังกล่าว ดังนั้น ในส่วนนี้จะนำเสนอสาเหตุที่หน่วยงานเลือกซื้อพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย และวิเคราะห์ผลของนโยบายส่งเสริมการใช้พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยต่อการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุของหน่วยงานของรัฐ รายละเอียดดังต่อไปนี้

7.1 สาเหตุที่หน่วยงานเลือกซื้อพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย

จากการรวบรวมคำชี้แจงและการให้สัมภาษณ์จากรายงานการตรวจสอบของสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดทั่วประเทศ พบว่า หน่วยงานหลายแห่งที่จัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยโดยไม่ได้พิจารณาเปรียบเทียบคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุและราคากับพัสดุที่ไม่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทย มักให้เหตุผลว่าเป็นการดำเนินการตามนโยบายของรัฐ มีขั้นตอนในการจัดซื้อจัดจ้างที่สะดวกและรวดเร็วกว่าสินค้าทั่วไป รวมถึงมั่นใจได้ว่าพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการทดสอบแล้วทั้งด้านคุณภาพและราคา สรุปได้ดังนี้ (รายละเอียดแสดงในภาคผนวก)

- เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ นโยบายของรัฐบาล และแนวทางการจัดทำคำขอรับจัดสรรงบประมาณที่ให้พิจารณาเลือกใช้พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย
- เจ้าหน้าที่หรือผู้บริหารท้องถิ่นมั่นใจในคุณภาพและราคาของพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย ซึ่งได้รับการรับรองจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ และสำนักงบประมาณ

- เจ้าหน้าที่มีความเห็นว่าการขอรับจัดสรรงบประมาณเพื่อซื้อพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยมีโอกาสได้รับจัดสรรงบประมาณมากกว่า เนื่องจากเป็นพัสดุที่รัฐต้องการสนับสนุน
- การจัดหาพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยสามารถทำได้สะดวกและรวดเร็ว เนื่องจากได้รับยกเว้นให้ไม่ต้องใช้วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป สามารถกำหนดคุณลักษณะเฉพาะตามที่ระบุในบัญชีนวัตกรรมไทยและสามารถใช้ราคาพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยเป็นราคากลาง โดยไม่จำเป็นต้องสืบราคาจากท้องตลาด
- หากเลือกจัดหาพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยไม่จำเป็นต้องเปรียบเทียบคุณสมบัติกับคุณภาพกับสินค้าอื่นอีก เนื่องจากได้ผ่านการรับรองมาตรฐานแล้ว

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยของหน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ดำเนินการโดยใช้งบเงินอุดหนุนเฉพาะกิจหรืองบกลาง ซึ่งการขอรับจัดสรรงบประมาณต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์หรือแนวทางที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและสำนักงบประมาณกำหนด จึงเป็นการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกใช้พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย

นอกจากนี้ จากการรวบรวมเอกสารประกอบการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งระบุความต้องการจัดซื้อพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย หรือระบุชื่อทางการค้าตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำคำของบประมาณ โดยให้เหตุผลว่า พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยเป็นผลิตภัณฑ์ที่ภาครัฐต้องการสนับสนุน ทำให้มีโอกาสที่จะได้รับการจัดสรรงบประมาณสูงกว่า โดยมีตัวอย่างแบบคำขอรับสนับสนุนงบประมาณตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวอย่างแบบคำขอรับสนับสนุนงบประมาณที่ระบุชื่อผลิตภัณฑ์ที่ต้องการจัดหาล่วงหน้า

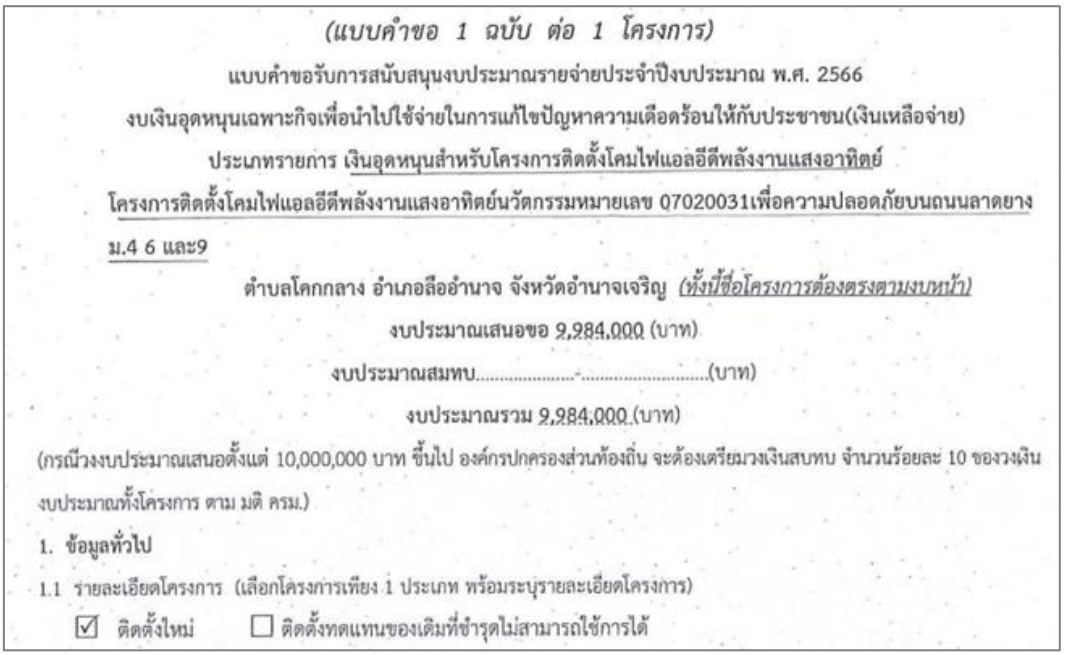

(แบบคำขอ 1 ฉบับ ต่อ 1 โครงการ)

แบบคำขอรับการสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

งบเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพื่อนำไปใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน(เงินเหลือจ่าย)

ประเภทรายการ เงินอุดหนุนสำหรับโครงการติดตั้งโคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์

โครงการติดตั้งโคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์นวัตกรรมหมายเลข 07020031เพื่อความปลอดภัยบนถนนลาดยาง ม.4 6 และ9

ตำบลโคกกลาง อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ *(ทั้งนี้ชื่อโครงการต้องตรงตามงบหน้า)*

งบประมาณเสนอขอ 9,984,000 (บาท)

งบประมาณสมทบ.....-.....(บาท)

งบประมาณรวม 9,984,000 (บาท)

(กรณีวงงบประมาณเสนอตั้งแต่ 10,000,000 บาท ขึ้นไป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเตรียมวงเงินสมทบ จำนวนร้อยละ 10 ของวงเงินงบประมาณทั้งโครงการ ตาม มติ ครม.)

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 รายละเอียดโครงการ (เลือกโครงการเพียง 1 ประเภท พร้อมระบุรายละเอียดโครงการ)

☑ ติดตั้งใหม่ ☐ ติดตั้งทดแทนของเดิมที่ชำรุดไม่สามารถใช้การได้

ที่มา: แบบคำขอรับการสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 งบเงินอุดหนุนเฉพาะกิจฯ ต. โคกกลาง อ. ลืออำนาจ จ. อำนาจเจริญ

7.2 การวิเคราะห์ผลของนโยบายส่งเสริมพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยที่มีต่อการจัดซื้อจัดจ้าง

การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะชี้ให้เห็นถึงผลของนโยบายส่งเสริมพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยที่มีต่อการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุของหน่วยงานของรัฐ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) ภาพรวมนโยบายและมาตรการส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย และ (2) การวิเคราะห์ผลของนโยบายที่มีต่อพฤติกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ มีรายละเอียด ดังนี้

7.2.1 ภาพรวมนโยบายและมาตรการส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย

แนวคิดเรื่องการส่งเสริมให้มีการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมไทยปรากฏครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยที่ผ่านมามีการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ เพื่อขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวผ่านมาตรการส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐจัดซื้อพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยของสำนักงบประมาณ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานของรัฐใช้ผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย สรุปลำดับเหตุการณ์สำคัญได้ดังนี้

- 22 กันยายน 2558 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการมอบหมายหน่วยงานจัดทำบัญชีนวัตกรรมไทย โดยให้สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติเป็นหน่วยงานตรวจสอบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ และสำนักงบประมาณเป็นหน่วยตรวจสอบด้านราคาจัดทำและประกาศบัญชีนวัตกรรมไทย
- 3 พฤศจิกายน 2558 คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบ เรื่อง การให้สิทธิพิเศษแก่ผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมที่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทย ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ ให้สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติเร่งรัดตรวจสอบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมที่ขอขึ้นทะเบียนบัญชีนวัตกรรมไทย เพื่อที่สำนักงบประมาณจะได้จัดทำประกาศบัญชีนวัตกรรมต่อไป รวมทั้งให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นที่มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย และหน่วยงานอื่นของรัฐ สนับสนุนใช้ผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นไป
- 2 พฤษภาคม 2560 นายกรัฐมนตรีสั่งการให้แต่ละหน่วยงานเร่งรัดจัดซื้อจัดจ้างผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมในบัญชีนวัตกรรมไทยตามความจำเป็นและเหมาะสมอย่างน้อยร้อยละ 30 ของความต้องการทั้งหมดของหน่วยงาน (หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร 0505/ว 219 ลงวันที่ 5 พฤษภาคม 2560)
- 23 สิงหาคม 2560 กระทรวงการคลังประกาศใช้กฎกระทรวงกำหนดพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน และกำหนดวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีคัดเลือกและเฉพาะเจาะจง พ.ศ. 2560 กำหนดให้พัสดุส่งเสริมนวัตกรรมเป็นสินค้าหรือบริการที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน และให้หน่วยงานของรัฐที่จะจัดซื้อจัดจ้างพัสดุดังกล่าวจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจงได้กรณีมีผู้ขายรายเดียว และจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีคัดเลือก กรณีมีผู้ขายตั้งแต่สองรายขึ้นไป

■ 29 มกราคม 2563 กระทรวงการคลังประกาศยกเลิกกฎกระทรวงกำหนดพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน และกำหนดวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีคัดเลือกและเฉพาะเจาะจง พ.ศ. 2560 และประกาศใช้กฎกระทรวง กำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน พ.ศ. 2563 มีเนื้อหาเพิ่มเติมจากกฎกระทรวงฯ พ.ศ. 2560 โดยในหมวด 4 ข้อ 13 บัญญัติไว้ดังนี้ “ให้หน่วยงานของรัฐจัดซื้อจัดจ้างพัสดุตามข้อ 12 (พัสดุส่งเสริมนวัตกรรม) โดยใช้เงินงบประมาณจัดซื้อจัดจ้างพัสดุดังกล่าวไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย ดังต่อไปนี้

(1) หากพัสดุที่จะจัดซื้อจัดจ้างมีผู้ขายหรือผู้ให้บริการเพียงรายเดียว ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจงจากผู้ขายหรือผู้ให้บริการโดยตรง

(2) หากพัสดุที่จะจัดซื้อจัดจ้างมีผู้ขายหรือผู้ให้บริการตั้งแต่สองรายขึ้นไป ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีคัดเลือก โดยแจ้งให้ผู้ขายหรือผู้ให้บริการทุกรายเข้าร่วมเสนอราคา”

จะเห็นได้ว่า กฎกระทรวงกำหนดพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน และกำหนดวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีคัดเลือกและเฉพาะเจาะจง พ.ศ. 2560 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐสามารถจัดซื้อจัดจ้างพัสดุส่งเสริมนวัตกรรมโดยวิธีเฉพาะเจาะจงหรือคัดเลือก ต่อมากฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน พ.ศ. 2563 ได้เพิ่มเงื่อนไขให้หน่วยงานของรัฐต้องใช้งบประมาณอย่างน้อยร้อยละ 30 ในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย เพื่อให้การส่งเสริมดังกล่าวเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ภายหลังจากการประกาศใช้กฎกระทรวงดังกล่าวแล้ว กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและสำนักงบประมาณได้ออกหลักเกณฑ์และแนวทางการขอรับจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเนื้อหาสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยรับงบประมาณจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ตัวอย่างตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างหลักเกณฑ์และแนวทางการขอรับจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีข้อความสนับสนุนให้จัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย

ตัวอย่างเอกสาร	ข้อความที่สนับสนุนให้ใช้พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย
แจ้งปรับปรุงแบบคำขอรายละเอียดโครงการเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เงินอุดหนุนสำหรับการก่อสร้างและปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาหมู่บ้านตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 1810.4/ว 5292 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2562	“ในการขอรับสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ... ควรปรับปรุงแบบคำขอรายละเอียดการขอรับการสนับสนุนฯ ให้สอดคล้องกับหนังสือฉบับดังกล่าว รวมถึงความชัดเจนว่าครุภัณฑ์ตามบัญชีนวัตกรรมไทยสามารถจัดซื้อจัดจ้างได้โดยวิธีเฉพาะเจาะจงตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560...” โดยในแบบคำขอฉบับปรับปรุง มีการระบุในหมายเหตุว่า “กรณีต้องการปรับปรุง ซ่อมแซม

ตัวอย่างเอกสาร	ข้อความที่สนับสนุนให้ใช้พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย
	ระบบประปาที่มีอยู่เดิม สามารถพิจารณาจัดหาระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำตามบัญชีนวัตกรรมไทย” และในหมายเหตุ 1.1 ว่า “ครุภัณฑ์ตามบัญชีนวัตกรรมไทยสามารถจัดซื้อจัดจ้างได้โดยวิธีเฉพาะเจาะจง...”
แนวทางการจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 งบเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 1810.8/ว 3727 ลงวันที่ 11 กันยายน 2566	หลักเกณฑ์ในการตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อ 6 “โครงการก่อสร้างและปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพประปาหมู่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้บัญชีนวัตกรรมไทยของสำนักงบประมาณ เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดหาสินค้าหรือบริการนวัตกรรมไทยได้”
หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอตั้งงบประมาณรายจ่ายของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด หน่วยรับงบประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหนังสือสำนักงบประมาณ ที่ นร 0716/ว 50 ลงวันที่ 4 มกราคม 2567 เรื่อง การจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568	ข้อ 6 “สนับสนุนและส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมตามบัญชีนวัตกรรมไทย โดยขอตั้งงบประมาณรายจ่ายเพื่อจัดหาผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ในอัตราส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของความต้องการใช้งานทั้งหมดของหน่วยรับงบประมาณ”
แนวทางการใช้จ่ายงบประมาณเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ในกรณีการเปลี่ยนแปลงเงินจัดสรรหรือรายละเอียดของเงินจัดสรร สำหรับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรตามบัญชีนวัตกรรมไทย ตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 1810.8/ว 5364 ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2567	ข้อ 2 “ให้จังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบลคำนึงถึงสัดส่วนของงบประมาณที่ได้รับจัดสรรตามบัญชีนวัตกรรมไทย เพื่อไม่ให้กระทบกับสัดส่วนในภาพรวม เนื่องจากสำนักงบประมาณได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนและส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมตามบัญชีนวัตกรรมไทย โดยขอตั้งงบประมาณรายจ่ายเพื่อจัดหาผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ในอัตราส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของความต้องการใช้งานทั้งหมด ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลา ยื่นคำขอตั้งงบประมาณรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

โดยสรุป การขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมนวัตกรรมไทยได้ถูกนำไปสู่การปฏิบัติผ่านเครื่องมือทางกฎหมายที่สำคัญ คือ กฎกระทรวงกำหนดพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมและสนับสนุน พ.ศ. 2563 ร่วมกับหลักเกณฑ์และหนังสือชักซ้อมความเข้าใจต่าง ๆ อาทิ แนวทางการจัดทำคำขอรับหรือโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสาเหตุที่หน่วยงานเลือกจัดซื้อพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยที่รวบรวมจากรายงานการตรวจสอบของสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดทั่วประเทศ

7.2.2 การวิเคราะห์ผลของนโยบายที่มีต่อพฤติกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ

ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยวิธีการจัดหาขึ้นอยู่กับลักษณะของพัสดุและความจำเป็น กรณีจัดหาพัสดุที่มีผู้จำหน่ายหลายราย หน่วยงานของรัฐต้องใช้วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไปก่อนเพื่อให้ภาครัฐได้รับข้อเสนอที่เหมาะสมที่สุดทั้งด้านคุณภาพและราคา อย่างไรก็ตาม หากมีเหตุผลความจำเป็นตามที่กำหนดในมาตรา 56 (1) หรือ 56 (2) เช่น กรณีที่พัสดุมีคุณลักษณะเฉพาะหรือซับซ้อน ต้องใช้พัสดุฉุกเฉิน การจัดซื้อที่เกี่ยวข้องกับพัสดุที่เคยซื้อไว้หรือการซื้อที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง หน่วยงานของรัฐสามารถจัดซื้อจัดจ้างโดยใช้วิธีคัดเลือกหรือวิธีเฉพาะเจาะจงได้

สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยซึ่งเป็นสินค้าที่รัฐบาลให้การสนับสนุนและส่งเสริม หน่วยงานจึงสามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโดยไม่ต้องใช้วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป ตามข้อยกเว้นในพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาตรา 56 (1) (ซ) และ (2) (ซ) นอกจากนี้ ตามกฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน พ.ศ. 2563 หมวด 4 พัสดุส่งเสริมนวัตกรรม ยังกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดสรรงบประมาณอย่างน้อยร้อยละ 30 สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย โดยหากมีผู้ขายหรือผู้ให้บริการเพียงรายเดียว ให้ใช้วิธีเฉพาะเจาะจง แต่หากมีผู้ขายหรือผู้ให้บริการตั้งแต่สองรายขึ้นไป ให้ใช้วิธีคัดเลือก

นอกจากนี้ ในขั้นตอนการจัดทำรายงานขอซื้อขอจ้างหน่วยงานที่ประสงค์จะจัดซื้อพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยยังสามารถนำชื่อสามัญของผลงาน ชื่อทางการค้า รายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะ มาจัดทำขอบเขตของงานหรือรายละเอียดคุณลักณะเฉพาะของพัสดุ และยังสามารถกำหนดราคากลางของพัสดุที่จะจัดซื้อจัดจ้างตามราคาต่อหน่วยที่ประกาศในบัญชีนวัตกรรมไทยได้ ตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริการพัสดุภาครัฐ ที่ กค (กวจ) 0405.4/56784 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2563

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่ากฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน พ.ศ. 2563 ประกอบกับแนวทางการจัดทำคำขอหรือโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและสำนักงบประมาณ อาจส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยของหน่วยงาน ด้วยสาเหตุดังนี้

(1) หน่วยงานที่ประสงค์จะจัดหาพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยสามารถระบุพัสดุรายการใดรายการหนึ่งได้ตั้งแต่ก่อนเริ่มกระบวนการจัดหา โดยไม่ต้องพิจารณาคุณภาพและราคาของสินค้าทดแทน

(2) ในกระบวนการจัดหา หน่วยงานที่ประสงค์จะจัดหาพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยไม่ต้องจัดทำรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะด้วยตนเอง แต่สามารถใช้ข้อมูลคุณลักษณะเฉพาะตามบัญชีนวัตกรรมไทยที่จัดทำโดยสำนักงบประมาณ ในการจัดทำร่างขอบเขตของงาน

(3) ในกระบวนการจัดหา หน่วยงานที่ประสงค์จะจัดหาพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย ไม่ต้องคำนวณหรือสืบราคาด้วยตนเอง โดยสามารถใช้ราคาต่อหน่วยที่ระบุในบัญชีนวัตกรรมไทย

(4) หน่วยงานบางแห่งเลือกจัดซื้อพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย เนื่องจากเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ให้ทุกหน่วยงานจัดซื้อพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของความต้องการใช้งานของหน่วยงาน

โดยข้อเท็จจริงดังกล่าวอาจส่งผลให้หน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดหาพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย ซึ่งมีคุณลักษณะเฉพาะที่เกินความจำเป็นหรือไม่ตรงกับความต้องการและราคาสูงกว่าพัสดุที่ไม่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทย โดยไม่ได้ศึกษาความเหมาะสม ความจำเป็น ความคุ้มค่า และต้นทุนการบำรุงรักษาในระยะยาว สอดคล้องกับข้อมูลที่รวบรวมได้จากรายงานการตรวจสอบของสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดทั่วประเทศ

8. บทสรุป

จากผลการตรวจสอบของสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดทั่วประเทศ การวิเคราะห์ผลของนโยบายส่งเสริมพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยที่มีต่อการจัดซื้อจัดจ้าง ประกอบกับงานศึกษาที่เกี่ยวข้องชี้ให้เห็นว่ามาตรการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย โดยเฉพาะกฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน พ.ศ. 2563 เป็นกลไกทางกฎหมายที่สำคัญที่ส่งผลให้หน่วยงานของรัฐจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยเป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในแง่ประสิทธิภาพของการดำเนินงานและการจัดซื้อจัดจ้าง มาตรการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยอาจส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดหาที่ไม่สอดคล้องกับหลักการจัดซื้อจัดจ้างที่ดี ซึ่งกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันกำหนดให้ใช้วิธีเฉพาะเจาะจงหรือวิธีคัดเลือก มิได้เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันเช่นเดียวกับการจัดหาพัสดุที่ไม่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทย และเปิดช่องให้หน่วยงานสามารถระบุชื่อผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมไทยได้ตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำคำขอรับจัดสรรงบประมาณ เป็นเหตุให้หน่วยงานจำนวนมากจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยโดยไม่ได้พิจารณาถึงความจำเป็นที่แท้จริง ซึ่งส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ ความคุ้มค่าของโครงการ และภาระงบประมาณในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ พัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยบางรายการมีคุณภาพไม่เป็นไปตามคุณลักษณะเฉพาะที่กำหนดไว้ โดยในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดติดตามและประเมินผลคุณภาพของพัสดุดังกล่าวหลังจากที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและมีการจัดซื้อจัดจ้างโดยหน่วยงานของรัฐจำนวนมาก

โดยสรุป แม้นโยบายส่งเสริมพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยจะมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการใช้สินค้าและบริการนวัตกรรมในประเทศ แต่กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่

คำนึงถึงความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเห็นควร มีข้อเสนอแนะให้กระทรวงการคลังและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาทบทวนนโยบาย มาตรการ หลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย เพื่อให้หน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ตามคุณลักษณะของพัสดุที่จัดหาให้สอดคล้องกับการใช้งานจริงตามวัตถุประสงค์และมีความพร้อมในการบริหารจัดการ เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณมีความคุ้มค่า เกิดผลสัมฤทธิ์ และมีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นการส่งเสริมการจัดซื้อจ้างพัสดุที่เป็นผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยอย่างแท้จริง

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 ตัวอย่างสาเหตุที่หน่วยงานของรัฐเลือกซื้อพัสดุในบัญชีนวัตกรรมไทยและปัญหาที่พบ

หน่วยงานจัดหา	พัสดุและรหัส	สาเหตุที่เลือกซื้อ	ปัญหาที่พบ
เทศบาลเมืองหัวหิน	โคมไฟถนนแอลอีดี (LED Street Light) รหัส 07010038	- พิจารณาเลือกใช้สินค้าในบัญชีนวัตกรรมไทยตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0808.2/ว 2330 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2561 - การเลือกซื้อพัสดุในบัญชีนวัตกรรมไทยสามารถใช้วิธีการจัดซื้อจัดจ้างที่รวดเร็วกว่า	พัสดุที่จัดหาไม่สอดคล้องกับลักษณะการใช้งานในพื้นที่ มีการใช้งานโคมไฟแต่ต้องแยกชิ้นส่วนแผ่นกำบังแสงที่เป็นส่วนหนึ่งของชุดโคมไฟออกโดยไม่ได้ใช้งาน เนื่องจากแผ่นกำบังแสงทำให้การกระจายแสงแคบลง ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของพื้นที่
เทศบาลตำบลสว่างแจ้งสบายใจ จังหวัดอุทัยธานี	ชุดเสาไฟถนนโคมไฟแอลอีดี พลังงานแสงอาทิตย์ แบบกล่องบรรจุแบตเตอรี่ป้องกันการโจรกรรม พร้อมเลนส์แบบควบคุมทิศทางและความสว่าง รหัส 07020029	หน่วยงานไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านไฟฟ้าและไม่มั่นใจว่าการเลือกใช้สินค้าทั่วไปจะมีคุณภาพ จึงเลือกใช้สินค้าในบัญชีนวัตกรรมไทยซึ่งได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญ	ไม่ได้เปรียบเทียบราคา คุณภาพ และค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาของโคมไฟจากผู้ผลิตรายอื่น ๆ ในท้องตลาด
เทศบาลตำบลขุนทะเล จังหวัดสุราษฎร์ธานี	เสาไฟถนนโคมแอลอีดีแบบประกอบในชุดเดียวกัน (Integrated Solar Cell LED Streetlight with Pole) รหัส 07020018	- ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในประเทศ - มีความเห็นว่าไม่จำเป็นต้องเปรียบเทียบคุณสมบัติและราคากับสินค้าอื่น เนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2558 ได้มอบหมายให้ สวทช. และ สงป. ทดสอบ ตรวจสอบคุณภาพมาตรฐาน และตรวจสอบราคาแล้ว	หน่วยงานไม่ได้เปรียบเทียบคุณลักษณะเฉพาะ ประสิทธิภาพ อายุการใช้งาน และราคาของผลิตภัณฑ์อื่น ๆ นอกบัญชีนวัตกรรมไทยก่อนตัดสินใจเลือกซื้อพัสดุ

หน่วยงานจัดหา	พัสดุและรหัส	สาเหตุที่เลือกซื้อ	ปัญหาที่พบ
เทศบาลตำบลหาดทรายรี จังหวัดชุมพร	(1) ระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System) รหัส 01020003 (2) ชุดเสาไฟถนนโคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบในชุดเดียวกัน (Integrated Solar Cell LED Streetlight with Pole) รหัส 07020018	- รายได้ของเทศบาลไม่เพียงพอในการจัดซื้อ จำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนกลาง โดยเจ้าหน้าที่เชื่อว่าการขอรับจัดสรรงบประมาณเพื่อซื้อสินค้านวัตกรรมมีโอกาสได้รับจัดสรรงบประมาณมากกว่า เนื่องจากพัสดุที่รัฐต้องการสนับสนุน - พัสดุในบัญชีนวัตกรรมไทยผ่านการตรวจสอบด้านคุณภาพและราคาจาก สวทช. และ สงป. แล้ว - จำเป็นต้องจัดหาพัสดุในบัญชีนวัตกรรมไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 30	ไม่มีความจำเป็นต้องใช้สินค้านวัตกรรม เนื่องจากไม่มีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ กรณีระบบผลิตน้ำประปา
เทศบาลเมืองทับกวาง จังหวัดสระบุรี	ชุดเสาไฟถนนโคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบในชุดเดียวกัน (Integrated Solar Cell LED Streetlight with Pole) รหัส 07020018	- เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลว่าผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยมีมาตรฐาน โดยผ่านการตรวจสอบด้านคุณภาพและราคาจากรัฐบาลแล้ว - หากเลือกซื้อผลิตภัณฑ์นอกบัญชีนวัตกรรมไทยต้องใช้เวลาตรวจสอบคุณสมบัติ และราคา มีความเสี่ยงที่จะไม่เป็นไปตามกฎระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง	- ไม่ได้ศึกษาความเหมาะสมของพัสดุและความเป็นไปได้ของโครงการก่อนขอรับสนับสนุนงบประมาณ - ติดตั้งเสาไฟพลังงานแสงอาทิตย์บนถนนที่สามารถติดตั้งเสาไฟฟ้าทั่วไปและมีเสาไฟฟ้าทั่วไปติดตั้งอยู่ก่อนแล้ว - ไม่มีการใช้คุณสมบัติพิเศษของของเสาไฟฟ้าที่สามารถโน้มลงได้ โดยยังใช้รถกระเช้าในการซ่อมแซม

หน่วยงานจัดหา	พัสดุและรหัส	สาเหตุที่เลือกซื้อ	ปัญหาที่พบ
เทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี	โคมไฟถนนแอลอีดี (LED Street light) รหัส 07010002	- ผู้บริหารท้องถิ่นเลือกจัดซื้อโคมไฟในบัญชีนวัตกรรมไทยเนื่องจากดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล มีความมั่นใจได้ว่าสินค้ามีคุณภาพ โดยไม่ได้พิจารณาคุณลักษณะเฉพาะ ต้นทุนในการจัดหาและต้นทุนในการบำรุงรักษา - การจัดหามีขั้นตอนที่สะดวกรวดเร็ว เนื่องจากไม่ต้องประกาศเชิญชวนทั่วไป	- ซื้อโคมไฟที่สามารถกันน้ำลึก 1 เมตร ซึ่งราคาสูงกว่าโคมไฟทั่วไปโดยไม่มีความจำเป็น - สามารถจัดหาสินค้าอื่นทดแทนได้ ซึ่งประหยัดงบประมาณได้ 3,400 บาทต่อหน่วย
องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหนามแท่ง จังหวัดอำนาจเจริญ	ชุดเสาไฟถนนโคนเสาพับได้ โคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Cell LED Streetlight with Folding Pole) รหัส 07020031	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้ข้อมูลว่าพัสดุในบัญชีนวัตกรรมไทยได้รับการรับรองจากสำนักงบประมาณแล้ว เมื่อมั่นใจว่าพัสดุที่จัดหาตรงกับความต้องการ จึงเลือกจัดหาพัสดุในบัญชีนวัตกรรมไทยได้โดยไม่จำเป็นต้องเปรียบเทียบคุณภาพและราคา	- ไม่ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัสดุก่อนจัดหาและความเป็นไปได้ของโครงการก่อนขอรับสนับสนุนงบประมาณ - จัดหาเสาไฟและติดตั้งในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่น ติดตั้งในวัดโดยไม่ได้รับอนุญาต ติดตั้งในเส้นทางที่ไม่มีการสัญจร ติดตั้งในพื้นที่ที่มีแสงสว่างอยู่แล้ว
องค์การบริหารส่วนตำบลคำไผ่ จังหวัดยโสธร	ชุดเสาไฟถนนโคนเสาพับได้โคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Cell LED Streetlight with Folding Pole) รหัส 07020031	- เจ้าหน้าที่ไม่ได้พิจารณาผลิตภัณฑ์ทดแทนอื่น ๆ เนื่องจากเชื่อว่าผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทยเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมาตรฐาน - เจ้าหน้าที่เลือกใช้สินค้าในบัญชีนวัตกรรมไทยเนื่องจากไม่ต้องกำหนดรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะ - เนื่องจากผลิตภัณฑ์ผ่านการรับรองของ สงป. จึงน่าจะมีโอกาสได้รับการสนับสนุนงบประมาณมากกว่า	- ไม่พบโครงการติดตั้งเสาไฟเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแผนพัฒนาท้องถิ่น - ติดตั้งโคมไฟในบนถนนสายรองซึ่งไกลจากบริเวณวัดไทยเจริญ ซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ - พื้นที่ที่ติดตั้งสามารถใช้โคมไฟทั่วไปได้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เครื่องจักรเข้าถึงได้

หน่วยงานจัดหา	พัสดุและรหัส	สาเหตุที่เลือกซื้อ	ปัญหาที่พบ
องค์การบริหารส่วนตำบลเสาธงชัย จังหวัดศรีสะเกษ	ระบบผลิตน้ำประปา (Water Treatment System) รหัส 01020003	เจ้าหน้าที่เข้าใจว่าหากเลือกจัดหาผลิตภัณฑ์ในบัญชีนวัตกรรมไทย จะสามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างได้โดยไม่ต้องศึกษาความจำเป็นหรือเปรียบเทียบกับสินค้าทดแทนอื่น ๆ	- ขอรับและได้รับจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนเพื่อจัดทำโครงการ ซึ่งปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาท้องถิ่น แต่ไม่ได้สำรวจความต้องการผ่านการประชาคมหมู่บ้าน - ระบบผลิตน้ำประปาที่จัดหามีขนาดใหญ่และราคาสูงเกินความจำเป็น โดยระบบรองรับการใช้น้ำได้ 121 - 300 ครัวเรือน แต่มีผู้ใช้น้ำเพียง 71 ครัวเรือน ส่งผลต่อต้นทุนการบริหารจัดการ
เทศบาลตำบลหนองไผ่ จังหวัดขอนแก่น	ชุดเสาไฟถนนโคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบในชุดเดียวกัน (Integrated Solar Cell LED Streetlight with Pole) รหัส 07020018	- เลือกจัดหาพัสดุในบัญชีนวัตกรรมไทยเนื่องจากขั้นตอนการจัดหารวดเร็ว โดยไม่ต้องจัดทำคุณลักษณะเฉพาะเองและไม่ต้องสืบราคา - เชื่อว่าการใช้พัสดุในบัญชีนวัตกรรมไทยจะเพิ่มโอกาสในการได้รับจัดสรรงบประมาณถึงแม้จะราคาสูง	- หน่วยงานไม่ได้ศึกษาความจำเป็นในการจัดหา - หน่วยงานไม่ได้เปรียบเทียบคุณลักษณะเฉพาะ คุณภาพ อายุการใช้งาน และราคากับผลิตภัณฑ์นอกบัญชีนวัตกรรม - เลือกซื้อพัสดุในบัญชีนวัตกรรมโดยไม่คำนึงถึงวิธีการและต้นทุนในการบำรุงรักษา
เทศบาลตำบลขุนทะเล จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ชุดเสาไฟถนนโคมไฟแอลอีดีพลังงานแสงอาทิตย์แบบประกอบในชุดเดียวกัน (Integrated Solar Cell LED Streetlight with Pole) รหัส 07020018	- เทศบาลเลือกจัดซื้อเนื่องจากปฏิบัติตามนโยบายส่งเสริมการวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมของประเทศ - เชื่อว่าสินค้าในบัญชีนวัตกรรมไทยเป็นสินค้าคุณภาพสูง โดย สวทช. และ สงป. ได้รับรองคุณภาพและราคาของผลิตภัณฑ์แล้ว	โคมไฟ จำนวน 18 ต้น หรือร้อยละ 14.6 ไม่สามารถใช้งานได้ โดยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากพื้นที่ที่ติดตั้งมีต้นไม้บดบังแผงโซลาร์เซลล์ แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานไม่มีความพร้อมในการบริหารจัดการ

ที่มา: ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และคำชี้แจงของหน่วยรับตรวจจากรายงานการตรวจสอบของสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดทั่วประเทศ